

Анжах и шартлар кьиле хвейила вакай халисан мусурман жеда

ПАЙГЪАМБАРДИ ﷺ КЪАЛУРНАВАЙ МУСУРМАНРИН БУРЖИЯР

Мусурман стхаярни вахар, чакай мусурманар авур Аллагъ-Тааладиз чна югъди-йифди шукур авуна кІанда. Пак Къуръанда лагъанва (мана): «Гъакъикъатда, муъминар стхаяр я» («Аль-Гъужурат» сура, 10-аят).

Макъала:
Гъасан Амаханов

Имам Муслима ахъайнавай гъакъикъи гъадисда лагъанва: «Мусурман мусурмандин стха я. Ада вичин стхадиз зулум ийидач, къумек тагана тадач ва ам четин гъалда гъатдайвал ийидач».

Диндин стхавал ивидин стхавилелайни са шумуд сеферда кІеви я. Вучиз лагъайтІа, ивидин стхавал и дуъньядин сергъятра жезва, гъа са вахтунда, диндин стхавал и дуъньяда ва агъа дуъньяда жезва. Ивидин стхавал чаз диде-бубадилай къезва, диндин стхавал лагъайтІа, Аллагъ-Тааладила ва Адан Расулдила ﷺ къезва. Гъавилай Пайгъамбарди ﷺ чаз лагъанва: «Зун квез буба хъыз я».

Диде-бубадиз гъамиша чпин веледрин арада анжах хъсан алакъаяр хъана кІанзава. Мугъаммад Пайгъамбардиз ﷺ лагъайтІа, вичин умматдин арада хъсан алакъаяр хъана генани кІанзава. ГъикІ хъи, Пайгъамбардиз ﷺ вичин умматдихъ авай регъим диде-бубадиз чпин веледрихъ жезвай регъимдила артух я. Мугъаммад Пайгъамбар ﷺ мусурманнин гъакъиндай гъатта вичелайни гъаф регъимлу я. Гъавилай ада мусурманрин буржияр галай-галайвал эцигна ва вири умматдиз абурукай хабар гана.

Чаз инсанри и дуъньядин няметрин гъакъиндай чпин ихтиярар гъи къайдада хуъзватІа аквазва. Бес чпин арада авай буржияр тамарун патал мусурманар гъи къайдада чалишмиш хъана кІанда?! Идалай абурун эхиратдин

уъмуър аслу я хъи, гъана хъсан жедани я тахъайтІа пис.

Абу Гъурайради ﷺ Пайгъамбардин ﷺ гъадис ахъайна: «Са мусурмандиз масадан вилик вад буржи ава: адан саламдиз жаваб гун, начагъ хъайила, адал кьил чІугун, ам кучуддайла, иштирак авун, адан эвер гуниз жаваб гун, ва тири ягъайла, адаз «яргъамукАллагъ» (Вун Аллагъди Вичин регъимдик кутурай) лугъун» (Бухари, Муслим).

Муслима ахъайнава гъадисда икІ лагъанва: «Адал дуъшууш хъайила, салам це, ада меслят къалурун тІалабайтІа, меслят къалур». Агъмада ахъайнавай гъадисда лагъанва: «Жуваз кІандай шей масабурузни хъана кІан хъухъ ва жуваз такІанзавайди масабурузни хъана кІан жемир». Бухаридини Муслима ахъайнавай гъадисда лагъанва: «Эгер мусурманрикай сада вавай са шей

тІалабайтІа, адаз це ва зулумдик квайдаз къумек це».

Халисан мусурманрикай ахъайдай вахтунда Пак Къуръанда лугъузва (мана): «Абур чпин арада сад-садахъ галаз регъимлубур я» («Аль-Фатгъ» сура, 29-аят). И аятдиз баян гудайла, Ибн Аббаса ﷺ лагъанва: «Им Мугъаммадан ﷺ умматдин кветлен лишан я: пис гъалда авайдаз хъсан гъалда авай кас акур чІавуз ихътин дуъа ийида: «Я Аллагъ ﷻ, Вуна адаз ганвай шейина берекат ая ва чун адан хийирдикай магърум ийимир». Хъсан гъалда авайдаз пис гъалда авайди акурла, дуъа ийида: «Я Аллагъ ﷻ, адаз туба ийидай мумкинвал це ва адан гунагърилай гъил къачу».

Амма алай вахтунда бязи диндал кІеви мусурманри чпелай зайифбуруз туъгъметар ийизва, абур жакъвазва ва зайифбуруни, акси яз, диндал кІевибурун далудихъ абурукай пис рахазва.

Нумрада:

Ачух цавун кІаник ифтІарар

Шалбуздагъда авай Сулейманан пІирел зиярат

Диндал кІеви ЛатІфа

» 3

Лайлату-ль-Къадр — Къудратдин йиф

ЙИФЕН ИБАДАТДИ РИКИ ВА ВИЛЕР СЕКИНАРЗАВА

Макъала:
Къурамугъаммад-гъажи Рамазанов

Лайлату-ль-Къадрлайихлу, виридалайни виниява кІанитирйифя. Айифиз Лайлату-ль-Къадрлугъунин метлебни гъа ийифиз къисметар, крарва девлетар тайинарун. Пактир Лайлату-ль-Къадрдин ийифекай Аллагъ-Тааладикъилдин сасура кърнава. Асурада Аллагъ-Таалади лугъузвайвал, и йифиз Хуъзвай Къулараллаз (Хранимые Скрижали) Къуръанагъада

авай цаварал авудна. И йиф агъзур вацралайни багъа я. Гъа и йифиз Жабраил малаик маса малаикарни галазагъадавай цаварал эвичІава. Экуънин ярар ядалди инсанриз Аллагъдин патай саламар ракъурзава («аль-Къадр» сурадин мана).

Муджагъида лагъана: «Бану Исраил несилдай тир са касди яракъ гъиле аваз агъзур вацра Аллагъдин рекъе женг чІугуникай Пайгъамбарди ﷺ инсанриз ихтилатнай. Мусурманар и кардал тажуб хъанай. Гъа и чІавуз винидихъ тІвар кър сура ракъурна».

Мадни лугъуда хъи, Муджагъида юкъуз Аллагъдин рекъе женг чІугъуз ва агъзур йиферин къене къарагъиз ибадатар авур касдин тарифар ийидай чІавуз Лайлату-ль-Къадрдин йифиз ийизвай ибадат гъа касдин крарилай багъа я лагъана. А сурадин манани гъа им я (Ибну Кассир», 3- т., 569 - чин).

Абу Гъурайради Пайгъамбардин ﷺ гафар гъана: «Аллагъдин сувабрик умуд кутуна Лайлату-ль-Къадрдин йиф ибадатар ийиз акъудай касдин гунагърилай гъил къачуда».

» 5

Ачух цавун кІаник ифтІарар

Шукур хъуй Сад Аллагъдиз ﷺ, азиз Рамазандин варз алукънава ва дуньядин мусурманри север хуъз башламишнава. Экуънин капІ жедалди тІуън незва ва яд хъвазва, ахпа сагъ юкъуз, гъатта гъетрен капІ жедалди, са шейни дадмишзавач. Гъетрен кІуни азан гайила, мусурманриз къве шадвал жезва: сад сив хвена Аллагъдин ﷺ буйругъ килиз акъудна лагъана и дуньяда шадвал ва муъкуъдини агъа дуньяда Аллагъдихъ ﷺ галаз гуъруш жедай юкъуз жедай шадвал.

Аллагъдиз ﷺ шукур авуна мусурманри север хурмаяр тІуъна, яд хъвана ва я маса гъалал тир са шейналди хкудзава, жемят-

дин капІ ийизва, ахпа тІуън эгечІзава. Сив хкуддаила незвай тІуън араб чІалалди «ифтІар» лугъузва. Ингъе, эхиримжи са шумуд йис я Дагъустандин мискІинра ачух ифтІарар тешкил ийиз. Ихътин ифтІардиз кІандай мусурмандиз къведай ихтияр ава. МискІинрин гъаятра суфраяр ахъайзава, йикъан къене вичин нефс хвейи касдиз инал тухдалди, вичин рикІиз кІани тІуън недай мумкинвал ава. И хъсан адетдикай мусурманриз еке менфят ава. Инал абуру чпин мусурман стхайрихъ галаз, чинал хъвер алаз север хкудзава, сада-садаз хвейи сив мубарак ийизва, ам Аллагъди ﷺ къабулрай лугъуз дуъаяр ийизва. Мадни ифтІарар тешкилзавай

ва садакъаяр гузвай инсанриз лап зурба суваб жезва. ГъикІ хъи, Мугъаммад Пайгъамбарди ﷺ лагъанва: «Сив къурдаз тІуън гайи касдиз гъа сив къурдаз къван суваб жеда, гъа са вахтунда сив къурдан суваб гъич тІимил жедач». Ихътин ифтІарар ийидай хъсан адет гзаф араб гъукуматрани ава, гъатта чи Россиядин шегъеррани. Россиядин шегъерра къиле физвай ифтІаррал мусурман миллети чпин милли тІуънар гъазурна гъизва, месела, дагъустанвийри як къилел алай хинкІар, узбекри чпин аш дадмишун теклифзава.

Мад лугъуз кІанзава хъи, йис-йисандавай Рамазандин вацран къене анжах йифиз кІвалахзавай ресторанир къадар артух жезва. И ресторанир ракІарар гъетрен кІуни азан гайила ачухзава ва экуънин кІуни азан гайила агал хъийизва. Муъминриз чпин кІани тІуънар тІуъна сив хкуддай ва сив къадай хъсан мумкинвал ава. И кардини, гъелбетда, рикІ пара шадарзава. Рамазандин варз – им ифтІарар ийиз сад-садан мугъманриз фидай варзни я. Гзафбуру чпин мукъва-къилийри, дустариз ва муъмин стхайриз сив хкудиз мугъмандиз эверзава. Са гафуналди, Рамазан варз мусурманрин еке сувар я. Къуй Аллагъди ﷺ вири мусурманри къазвай север, ийизвай капІ-гІеат ва гузвай садакъаяр къабулрай! Амин.

islamdag.ru

Эй, мусурман! Анжах гъалал неъ!

Гъайиф хъи, алай вахтунда чи халкъдин гъал лап зайифди хъанва, мусурман лугъудай тІвар алай инсанри вакІар хуъз, абурун як ва пи маса гуз башламишнава. Маса къачудайбурни ава хъи, тукъвенриз хкизвай къван гъарам шейэр: ички, пІапІрус, калбас, вакІан пи гъасятда тарашзава.

Макъала:
Гъасан Амаханов,
газетдин редактор

Къазанмишзавайди гъалал яни гъарам гъич къайгъуни авач. Ихътин къайгъу авачир инсанрин гъакъиндай Мугъаммад Пайгъамбарди ﷺ лагъанва: «Вичи къазанмишзавай ризки гъалал яни, я тахъайитІа гъарам къайгъу авачир инсан Аллагъдизни ﷺ гъи варарай Жегъеннемдиз вегъедатІа къайгъу жедач». Идалайни гъейри, бязибуру чпи незвайдан ва я къазанмишзавайдан гъакъиндай икІ лугъузва: «Заз ам гъалал хъайитІани, гъарам хъайитІани къайгъу авач». Гъурметлу мусурманар, ихътин гафар лугъумир, абуру сивай акъудай касдикай кафир жезва. Вучиз? Вучиз лагъайтІа, им ада вичи Аллагъдин ﷺ шариат кваз къазвач лагъай чІал я. Гъурметлу мусурманар бес чи динди гъарам немир лагъанвачни? Чи играми Пайгъамбарди ﷺ лагъанва: «Гъалалдихъ къекъуън гъар са мусурмандин буржи я» (Табарани). Мад Пайгъамбарди ﷺ лагъанва: «Гъала тІуърдалай къулухъ зи рекъиз табий хъайи ва инсанриз азият тагай кас Женнетдиз фида». Икъван регъятдиз Женнет къазанмишиз жезвайди чир хъайила, мягътел хъайи са асгъабди Пайгъамбардивай ﷺ жузуна: «Я Расуляллагъ ﷺ, бес гъахътин инсанар алай вахтунда гзаф ава!» Аллагъдин Расулди ﷺ жаваб гана: «Квелей къулухъ къведай инсанрик ахътинбур тІимил жеда» (Тирмизи). Ингъе, Пайгъамбарди ﷺ виликамаз лагъайвал хъунни авуна.

Мад гъадисда лагъанва: «Я Са'д, гъалал тІуън неъ ва ви дуъайриз Аллагъ-Гаалади жаваб гуда. Аллагъдал ﷺ къин хъуй, нагагъ инсанди вичин къенез гъарамдин са кІус вегъейтІа, ада авур гъич са хъсан амални Аллагъди ﷺ къабулдач. Гъарам тІуъна акъалтай як Жегъеннемдин цІуз лайихлу я» (Табарани). Пайгъамбарди ﷺ лагъанва: «Валлагъи, Аллагъди ﷺ гъарам авунвай шей сиве твадалди квез чилелай накъв къачуна ам сиве тун хъсан я» (Агъмад).

Ахътин малаик ава хъи, ада гъар йифиз цаварилай кІевиз гъарайзава: «Гъарам незвай инсандин ферз ва я сунна Аллагъди ﷺ гъич къабулзавач». Са итимди Абу Бакр асгъабдиз ﷺ нек хъун теклифнай. Пайгъамбардин ﷺ асгъабдини ам хъвана. Ахпа нек теклифай касди лагъана хъи, бес ам за къазанмишай гъарам пулунихъ маса къачунвай нек тир. И гафарин ван хъанмазди Абу Бакра ﷺ вич экъуъчарна ва Аллагъдивай ﷺ вичелай гъил къачун тІалабна. Абу Гъурайради ﷺ лагъанва: «Руфун – им бедендиз авахъзавай булах я. Булах михъиди хъайила беденни михъи жеда, булах чиркинди хъайила, беден азарлу жеда». Ингъе, гъурметлубур, чал Ислам агакъарнавай Пайгъамбардин ﷺ асгъабар и къайда диндал кІеви тир. Къуй Аллагъди ﷺ чазни чи мукъва-къилийри гъарам къисмет тавурай ва гъалал ризки гурай! Амин.

Усуг хуъре цІийи мискІин ачухна

28-июндиз Къурагъ райондин Усуг хуъре цІийи мискІин ачухуниз талукъарнавай межлис къиле фена. Экуън къилий и хуъруъз Махачкъала ва Дербент шегъеррай, Къиблепатан Дагъустандин районрайни хуърерай мугъманар: имамар, «Ас-Салам» газетдин векилар ва диндин рекъе кІвалах ийиз гъазур тир мусурманаратана, пара хуъруъвьярни кІватІ хъана. Межлистухузвайди Къурагъ райондин имам Шамиль-гъажи Омаров тир.

Сифте гаф Усуг хуъруън администрациядин къилиз Мугъаммадхан Гъаруноваз гана. Ада межлисал атайбуруз, мискІин эцигиз куъмек гайибуруз виридаз еке чухсагъул лагъана, вич пара шад тирди хабар гана.

Идалай къулухъ Дербент шегъердин карьерда авай мискІиндин имам Къурбан-гъажи Рамазановаз гаф гана ва ада «Аллагъдиз ﷺ ибадат авун» тІвар алай вяз гана. Ахпа Рутул районда Дагъустандин мусурманрин диндин идарадин векил Адил-гъажи Ибрагимова мискІинар эцигзавай-буруз жезвай къван сувабдикай ахъайна. Межлисал рахай Дагъустандин Исламдин универсitetда тарсар гузвай и хуъруънви Мугъаммадов Мурад муаллимди «Туба» темадиз талукъарнавай вяз кІелна.

«Ас-Салам» газетдин векил Сабир-гъажи Исламдин чирвилер къачунихъ эвер гана ва чарасуз тир диндин чирвилер «Ас-Салам» газетда авайдакайни хабар гана.

Усуг хуъруън имам Мугъаммадов Рамазан халуди чи Мугъаммад Пайгъамбардин ﷺ умуърдикай ахъайна.

Рахунрин арайра мавлидар кІелна. Эхирдайни межлисал атайбуруз садакъаяр пайна ва хуъруън-вьярни мугъманар рази яз хъфена.

Чи корр.

Учредитель Благотворительный фонд "Путь". Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана	Редактор Гасан АМАХАНОВ	Газета зарегистрирована Федеральной службой по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций.	При перепечатке ссылка обязательна	Тираж 2.950 экз.
Редакционный Совет Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ Сулейман-хаджи ТАГИБЕКОВ	Канонический редактор Шамиль-хаджи ОМАРОВ	Свидетельство о регистрации ПИ № ФС 77-42079 от 24 сентября 2010 г.	Газета набрана и сверстана на компьютерной базе «Ас-Салам»	Адрес редакции: 367015 РД, г. Махачкала, ул. Азиза Алиева, 2.
Главный редактор Патимат ГАМЗАТОВА	Дизайн, вёрстка Лейла ГУСЕЙНОВА	Индекс 51395	Отпечатана в ООО «Дом печати» пр. Акушинского, 20 Заказ № _____	Телефон: (8722) 61-00-64
	Корректор Ярахмед ХАНМАГОМЕДОВ		Сдано в печать 31 июля 2012 г. в 20:00	E-mail: assalamweb@gmail.com web: www.assalam.ru

Рияъ (риклин сидкьи тахъун)

Пехилвилелай алатайла, руьгдин вирида-лайни члуру азаррикай сад – риклин сидкьи-дай Аллагъ ﷻ патал амалар тавун я. Маса инсанриз жув хъсанди яз къалурун патал, абуруз бегенмиш жедайвал ибадат авун рияъ я.

Макъала:
Мугъаммад Гъажиев

Рияъ – им чинебан ширк я. Вучиз лагъайтла, са ибадат ийидай вахтунда инсанди ам Аллагъ ﷻ патал тавурла, акси яз, инсанриз къалурун патал авурла, ам гъа инсанриз ибадат авур мисал жезва.

Нагагь къурху тахъайтла, гъар са мусурмандин рияъ авун мумкин я. Инсанрин гъалар ахтармишайтла, чаз аквада хъи, пара инсанри хъсан квалалахар чпелай масабуру тарифар авун патал ийизва. И кар Пайгъамбардин ﷺ гъадисдини тестикъарзава: «Аллагъ-Таалади Къбияматдин юкъуз шагъиддиз лугъуда: «Вун Жегъеннедиз алад». Шагъидди лугъуда: «Я Аллагъ! Бес за дин патал, Вуна къалурай рехъ хуьн патал тухвай женгера чан гана!» Аллагъди ﷻ адаз лугъуда: «Вуна анжах ви виклеговални къегъалвал къалурун патал, ваз инсанри игит лугъудайвал чан гана. Вакай абуру гъакI лагъана ва вуна ви суваб чилел аламаз къачуна. Зи патав ваз пай амач».

Ибн Зугъайриди Пайгъамбардин ﷺ лагъана: «Я Расуляллагъ! За хъсан амалар Аллагъ ﷻ паталди ийизва, амма абурукай инсанриз хабар хъайила, заз шад жезва». Пайгъамбардини ﷺ жаваб гана: «Аллагъдилаи ﷻ гъейри маса мурад аваз хъайитла, Аллагъди ﷻ къабулзавач».

Аллагъдин Расулди ﷺ лагъана: «Гъевчи ширкдикай къурху хъухъ». Асгъабри хабар къуна: «Гъевчи ширк вуч я?» Ада жаваб гана: «Ам рияъ я».

Мад Пайгъамбарди ﷺ лагъана: «Къбияматдин юкъуз инсанриз лугъуда: «Аллагъдилаи ﷻ гъейри маса инсанар патал ибадат авурбуру чпин суваб гъа инсанривай вахчурай». Яни гъи касди хъайитлани, хъсан амал ва я ибадат инсанриз къалурун патал, гъурмет къазанмишун ва машгъур хъун патал авуртла, адан суваб инсанривай вахчурай.

Са инсанди гъар йикъан пакамаз фад къарагъиз Къуръан клелзавай. Са сеферда адаз вичин къунши къарагънавайди хабар хъана ва адаз вичи клелзавай Къуръандин ван жедайвал сес хкажна. Идалай къулухъ адаз ахварай Къбияматдин югъ алукунаваз ва вичиз хъсан амалрин сувабар гузвас акуна, амма клелай са къадар чкадин суваб ганач ва ада лагъана: «Бес за гъа чкани клелай тир!» «А паюнин суваб жува къуншидивай вахчу!» - жаваб гана адаз. Маса гъадисда лагъанва: «Жегъеннеддин къене са клам ава. Гъар юкъуз вишелайни гзаф сеферда Жегъеннедди вич гъа кламухъай къутармишун тлалабзава. Гъа и клам рияъ ийизвай инсанриз гъазурнавайди я».

Мад Аллагъдин Расулди ﷺ лагъана: «Виридалайни заз зи умматдин гъакъиндай кичлезвай шей чинебан ширк я». Адавай жузуна: «Я Расуляллагъ ﷻ, чинебан ширк вуч я?»

Аллагъдин Расулди ﷻ жаваб гана: «Ам рияъ я!» И гафари асгъабар пара пашманарна. Абуру пашман хъайи къайда акурла, Пайгъамбарди ﷺ лагъана: «Чинебан ширкдикай хуьдай шей за кез чирдани?» Ва ихътин дуьа клелна: «Я Аллагъ, за Вавай тлалабзава! Ваз ибадат ийидайла, чиз-чиз ва чин тийиз ширк авуникай зун хуьх. Ва за жувалай гъил къачун тлалабзава».

Къуй Аллагъди ﷻ чун ширк авуникай хуьрай ва чи гунагърилай гъил къачурай! Амин.

Анжах и шартлар къиле хвейила вакай халисан мусурман жеда

1 « Бухаридини Муслима ахъайнавай гъакъикъи гъадисда лугъузава: «Чпин арада авай кланивилени регимлувиле мусурманар са бедендиз тешпигь я: адан са пай тла хъайила, вири беденди тлал гъиссзава ва ахварал физвач». Маса гъакъикъи гъадисда лагъанва: «Мусурманар са паюни муькуь пай клеви ийизвай са имарат хъиз я». Яни нагагь имаратдин са пай чклайтла, са дестек хкудайтла, ам миъиз чклада ва хкудайбуруз еке гунагъ жеда, ам клеви авурбуруз - еке суваб.

И зурба гъадисри мусурманриз сад хъунихъ эвер гузва. Мусурман стхайриз куьмек гун, зарар тагун лазим я. Нагагь муьминрикай садагъ мусибат, бедбахтвал галукубайтла, масабуруз къайгъу авачтла, абурун иман камилди туш, лап зайифди я. Мад гъадисда лагъанва: «Мусурманрин важиблур меслаирин гъакъиндай къайгъу члуван тийизвай инсан абурукай туш».

Мусурмандин са гъихътин ятлани зарар гудай, гъатта зарар гуда лагъана фикирдай ихтияр авач. Бухаридини Муслима ахъайнавай Пайгъамбардин ﷺ гъакъикъи гъадисда лагъанва: «Мусурман ам я хъи, вичин мецикайни гъилерикай маса мусурманар саламатди». И гъадисдай чун гъавурда акъазва хъи, нин мецикай ва я гъиликай мусурманри азият гъиссзаватла, гъам халисан мусурман туш. Мусурманриз зулум авур касдиз гъамишалугъ уьмуьрда эхиз тежер азаб гуда.

Табиинрикай сада Ибн Аббас аль-Муджида лагъана: «Жегъеннеддин агъалийрал Аллагъ-Таалади хъутур ракъурда ва абурун беденрик пис квал акатда. Абуру чпин беденар а къайдада чухвада хъи, гъатта кикер кларабрал агакъда. Ахпа сесинин ван жеда: «Куьне азаб гъиссзавани?» Абуру жаваб гуда: «Эхъ, чна азаб гъиссзава». Абуруз лугъуда: «Им куьне дуьньяда авайла мусурманриз гайи азиятдин эвездай кез гузвай азаб я». Яни мусурмандин зарар гун къадагъа я, гъатта инсандиз чин чурна килигдай ихтияр авач. Гъамиша инсанриз хъсанвал ийиз чалишмиш хъана кланда. Гъатта инсанриз манийвал ийизвай са шей рекъелай вахчуртлани, еке суваб жеда. Гъадисда лагъанва хъи, инсанриз манийвал ийизвай рекъел экъечнавай тар атлана лугъуз, са инсан Женнетдиз фена. Гила чна инал гъайи гъадисригъ галаз инсанрин амалар гекъигин: кье машин рекъин юкъвал акъвазарна жегъилар сад-садахъ галаз рахазва, машинари ихтияр авачир чкайрал акъвазарзава ва гъа идалди мусурманриз азият гузва, цлар ва квалер эцигна рехъ клевзава. Мусурманрин буржийрикай сад хъсан къилих хъун ва масабуруз гъурмет авун я. Гъадисда лагъанва: «Виридалайни гзаф инсанар Женнетдиз хъсан къилих себеб яз фида». Мад Пайгъамбарди ﷻ

лагъанва: «Чехибуруз гъурмет тийизвай ва гъевчибурун гъакъиндай регимлу тушир инсан чакай туш».

Инсанригъ галаз тухузвай рафтарвилера мусурман эдеблу ва хъсанвал кландайди хъун лазим я. Аллагъдин Расулди ﷺ лагъана: «Гъакъикъатда, Аллагъ-Таалади милайим ва хъсанвал кландай инсанар хуш я».

Мугъаммад Пайгъамбарди ﷻ вичин асгъаб Му'азаз лагъана: «За ваз веси тазва: Аллагъдихъай ﷻ кичле хуьх, анжах гъакъикъат

хъсанвал авун я. Гъадисда лагъанва: «Хъсан ва пис инсанриз вирида хъсанвал авун – им иман гъайидалай къулухъ акъулдин къевд лагъай лишан я». Нагагь пис инсандиз хъсанвал авуртла, ада гъа хъсанвал члуру рекъе ишлемишдайди чизватла, ихътин инсандиз хъсанвал авун гъарам я. Ихтияр авачиз мусурмандин чарадан кваллиз, эменнидиз килигдай ихтияр авач. Бязибур чарадан кваллин ракар ахъаз акуртла, гъасятда ана вуч аватла килигиз чалишмиш жезва.

сивай акъуд, гайи гаф хуьх, са шей вал ихтибар авурла ам къилиз акъуд, вафасузди жемир, къунишар хуьх, етимрин гъакъиндай регимлу хуьх, рахадайла эдеблуди хуьх, инсанриз салам це ва такабурулу жемир».

Гайи гаф хуьн ва вафалу хъун чи буржийрикай я. Икьрар буржуниз тешпигь я, ам къилиз акъудун чарасуз я. Икьрар къилиз акъуд тавун – им мунафикърин лишан я. Гъакъин девлет патал ва я чехи къуллугъ патал такабурулу хъун кутугнавач. Пайгъамбар ﷺ инсанрикай виридалайни зурбади тир ва ада хендеда дишегълийриз ва етим аялриз куьмек гудай.

Гъакъин стхайрикай гъибет, бугътен ийидай, пис рахадай ва абурукай пис рахадайла, яб гудай ихтиярни авач. Пайгъамбардин ﷻ гъадисда лагъанва: «Бугътенчи Женнетдиз фидач». Маса гъадисда лагъанва: «Яб гузвайди лугъузвайдан шерик я».

Гъакъин пуд йикъалай гзаф вахтунда мусурман стхадихъ галаз хъел жедай ихтияр авач, гъихътин себеб адагъ тахъайтлани. Гъадисда лагъанва: «Мусурмандин вичин диндин стхадихъ галаз пуд къалай гзаф хъел хуьн (яни рахун тавуна акъваздай), дуьшуьш хъайила сад-садаз далу гун кутугнавач. Абурукай виридалайни хъсанди эвел салам гудайди я».

Мусурманрин буржийрикай сад хъсан ва пис инсанриз виридаз

Гъурметлубур, икI авун гъарам я. Гъатта Пайгъамбарди ﷻ лагъанва: «Эгер са кас чарадан кваллин къенез ихтияр авачиз килигдайла, иесиди адан виле цаз эцъйна вил авадарайтлани, иесидивай жаваб гун истемишдач». Ингъе, икъван пис кваллах я ам, гъатта килигзавайдан вил акъудайтла, жаваб истемишдач лагъанва. Идан дуьз гъавурда акъун лазим я, им вилер акъуддай ихтияр ава лагъай члал туш, и гъадисди чарадан кваллиз килигун гъихътин гунагъ авай кар ятла хабар гузва.

Мад мусурмандин чарадан кваллиз иесидин ихтияр ва я разивал авачиз кам вегъедай ихтияр авач. Гъадисда лагъанва: «Чарадан кваллиз гъахъдайвал пуд сеферда ихтияр къачу. Эгер ихтияр гайитла, гъахъ кваллиз, гун тавуртла, элкъвена ахлад». Ихтияр тагайтла, хъел атунни кутугнавач.

Гъакъин мусурмандин буржи инсанригъ галаз адалатлувал ва гъахълувал хуьн я. Масабуру вуч авуна кланзаватла, масабурузни гъа квалалахар авун. Аллагъдин Расулди ﷻ лагъана: «Жегъеннеддикай яргъа ва Женнетдиз муьк-ва хъана кланзавай кас Аллагъ ﷻ сад тирди ва Мугъаммад ﷻ Адан Расул тирди инанмиш хуьрай, инсанри вичин гъакъиндай чеб гъикI тухвана кланзаватла, гъакI ада абурун гъакъиндайни вич тухурай».

КъатI ама

Шаввалдин вацран сиверин лайихлувилер

ЙИСАН КЪЕНЕ СИВЕР ХВЕЙИ МИСАЛ

ГьикӀферзтир кпунингуьгуьнай суннат капӀ ва я гьалатӀ хъайила, сагъви сужда ийизватӀа, гьакӀ Рамазандин вацрани, сив хуьдайла, тур эдебар ва къайгъусузвилер Шаввалдинругудюкьузсивкъуналди эвез хьийизва. Шаввалдинругуд йикъан сивер, Рамазандин вацранбурхъиз, гьузурдаваз, яни Аллагъ-ТааларикӀеавазэдебдалди къун лазим я. Гьатта Рамазандин вацрансиверилайнигафгъузурда аваз ва эдеб хвена къун лазим я. ГьикӀ хьйи, абур кимивилер ахцӀур хьийизвай сиверя. Эгер абурдуьз тахъайтӀа, чи къаст къилиз акъат-дачвакимивилерахцӀурхьийизвай сив вич эвез хъувунихъ муьгътеж жеда. Гьа икӀ эвездин сив вич эвез хъувун лазим жеда ва сад садахъ муьгътежтир сиверин цӀиргъарадал къведа.

Макъала:

Гьасан Амаханов

И ругуд югъ суварин йикъалай къулухъ ара ахъай тавуна, сад садан гуьгуьналлаз къуртӀа хъсан я. Эгер абур Шаввалдин вацран сифте къилляй къаз хъаначтӀа, вацран юкьварай ва я эхирдай къуртӀани, турус жеда. Алимри лугъуза хьйи, эгер Шаввалдин ругуд юкьуз сад-садан гуьгуьналлаз сивер хвейитӀа, абур инсандинриклизхъсантаьсирийида. ГьакӀни абур Шаввалдин кӀандай, яни сад-садахъай къакъатай ругуд юкьуз (месела, 13, 15, 17, 23, 25, 27 - йикъариз) хвейитӀани суваб жеда. Мадни чавай Шаввалдин ва я маса варцарин сувабдин сивер хуьн патал ният ийидайла, адахъ галаз ахъа хъайи Рамазандин вацран сиверни эвез хъувунин ният авуртӀа жеда ва гьакӀ авур касдиз ферз ва суннат сив хвейи къван сувабар жеда. Пайгъамбарди ﷺ лагъана: «Ни Рамазандин вацран сивер хвена ахпа Шаввалдин ругуд сивни хвейитӀа, ам са йисан къене сивер хвейи мисал жеда». И гафар Аллагъ-Таалади тестикъарзава (мана): «Ни са хъсан кар авуртӀа, адаз За гъахътин цӀуд хгуда». Ам гьикӀ жезва лагъайтӀа, йиса пуд вишни пудкъад югъ ава, Рамазандин вацран къанни цӀуд югъ пуд виш юкьуз барабар жезва. ИкӀ хъайила, пудкъад югъ амукъзава, эгер инсанди пудкъад йикъаз барабар тир Шаввалдин вацран ругуд сив хвейитӀа, амай къван вири йикъар тамам гъжеда. Пайгъамбардин ﷺ гъадисда лагъанва: «Чилерни цавар Аллагъди ﷻ Шаввалдин вацракай тир ругуд йикъа халкънава. Ни гьа вацракай ругуд юкьуз сив хвейитӀа, Аллагъди ﷻ адаз дуьньяда гьикӀван махлуькӀатар аватӀа, гьакъван сувабар кхьида ва адан гунагърилай гьил къачуда, адан дережа хкажда». Ибн Аббаса Пайгъамбардин ﷺ гъадис агакъарна: «Рамазандин вацралай къулухъ сивер хуьзвайди, дяведай катайдалай къулухъ вичин чкадал хтай касдиз тешпигъ я». Алимри лугъуза, и гъадисда Шаввалдин ругуд югъ фикирда ава. Гъавилияй аш-Ша'биди лагъана: «Рамазандин вацралай къулухъ хуьзвай са сив заз, са йисуз хуьзвай сиверилайни кӀани я».

Шаввалдин сиверикай риваят

Суфьян ас-Савриди ﷺ лагъана: «Зун Меккеда аваз пуд йис тир, гьа ина авай къван вахтунда Меккедин агъалийрикай са итим гъар юкьуз, югъ нисини хъайила, къвез Къебдилай тӀаваф ва капӀ ийиз, зазни салам гуз хъфидай. Гьа икӀ, са вахтундилай чун кӀеви дустар хъана. Йикъарикай са юкьуз ам начагъ хъана ва ада заз эверна, лагъана: «Зун къейила, вуна ви гъилералди зи мейит чхуьх, залай капӀ элягъ, зун кучуда ва сифте йифиз зун зи сура къилди тамир. Зи сурун къилихъ ацукъна йиф акъуда, завай Мункар ва Накиран суалриз жавабар гуз жедайвал талкъин кӀела». Ада лагъай вири крар за хиве къуна. Ам кечмиш хъайидалай къулухъ, за вири гьа лагъайвал авуна ва адан сурун къилихъ йиф акъудиз ацукъна. Йифиз, зун ахварал фейи хътин арада, заз ван хъана: «Я Суфьян, ам вуна хуьнихъ ва талкъин кӀелунихъ муьгътеж туш». За лагъана: «Вучиз?» А сесини жаваб хгана: «Вучиз лагъайтӀа, ада Рамазандин вацран сиверин гуьгуьнай Шаввалдин ругуд сивни хуьзвай». И арада зун ахварай аватна, инихъ-анихъ килигна, амма мукъварал заз касни ақунач. Ахпа за дастамаз цӀийи хъувуна, къве къил суннат капӀ авуна, зи чкадал ахцукъна. Гьа икӀ, зун мадни ахварал фена, инал акур ахвар заз мадни къве сеферда ахкуна ва и кардалди заз ам (ахвар) шейтӀандин ваъ, Аллагъдин ﷻ патай тирди чир хъана. Ахпа зун адан патавай «Я Аллагъ! Заз Рамазандин вацран сивер хвена, абурин гуьгуьнай Шаввалдин ругуд югъни хуьдай къуват це, къуват це заз я Къудратлуди», - лугъуз-лугъуз хъфена.

«Сад цӀудай» риваят

Ка'буль Агъбара ахъайна хьйи, са гьикӀ ятлани Пайгъамбардин ﷺ руш, Фатимат начагъ хъана. И арада адан итим Али ﷺ атана адавай хабар къуна: «Ви рикӀиз и дуьньядин ширинлухрикай вуч кӀан я?» Ада жаваб гана: «Я Али, заз анар кӀан я». И гафарин ван хъайи Али ﷺ фикирдик акатна, гьикӀ хьйи, адахъ анар маса къачудай пул авачир. Гьа икӀ, ам базардиз фена, са касдивай са диргъем бурж къуна ва гъадахъ анар маса къачуна, папан къилив хкъез рекъе гъат хъувуна. И арада адаз рекъин къерехдал къатканвай нахуш са кас ақуна. Али ﷺ адан къилив фена ва хабар къуна: «Я къуьзуь буба, ви рикӀиз вуч кӀанзава тӀа лагъ?» Ада жаваб гана: «Я Али, зун инал къаткана, ингъе, къе вад лагъай югъ я, валай гъейри зи гьалдикай жузадай кас хъанач, зи рикӀиз, чан хва, анар кӀанзава». Али мадни фикирдик акатна: «За маса къачунвайди са анар я, гьамни Фатиматаз. Эгер за ам и касдиз гайитӀа, Фатимат анардикай магърум жеда. Амма эгер за адаз гун тавуртӀа, зун Аллагъдин ﷻ буйругъдиз аси жеда, гьикӀ хьйи, Ада лагъана (мана): «Къун къилив атай тӀалабчи са шейни тагана чкурмир» («Аз-ЗухӀа» сура, 10-аят). Адан Расулдини ﷺ ла-

гъанва: «Талабчидихъ калтутмир, гьатта ам куь патав балкӀандаллаз атайтӀани». Алидини ﷺ анар падна къуьзеказ гана. Анар тӀуьнмазди ам сагъ хъхъана, и арада кӀвале авай Фатиматни сагъ хъхъана. Ахпа Али ﷺ гъилер ичӀиз, регъула кӀвализ хтана. Итим акур Фатимата шаддиз лагъана: «Вун вучиз сефилзава, за Аллагъдин ﷻ къудратдал къин къазва, вуна анар гьа куьзеказ ганмазди зун сагъ хъхъана». И гафарин ван хъайи Алидиз ﷺ хвеша хъана. И арада абурин кӀвалин рак гатана. Алиди ﷺ, вун вуьж я, лагъана. Ада жаваб гана: «Зун Салман аль-Фариси я, рак ахъая. Раклар ачухай Алидиз ﷺ пек алай сини гъиле авай Салман аль-Фариси ﷺ ақуна. Ам ада Алидин ﷺ вилик эцигна. Алиди ﷺ им гъинай я, лагъана хабар къуна. Ада лагъана: «Аллагъ-Тааладилай Адан Расулдал ﷺ, Расулдилай ﷺ вал агакънавай пишкеш я. Пек алудайла Алидиз ﷺ ана кӀуьд анар аваз ақуна. Ада лагъана: «Я Салман, эгер им Аллагъдин ﷻ патай тиртӀа, ина цӀуд анар жедай!» Аллагъ-Таалади лагъанва (мана): «Ни хъсан кӀвалах авуртӀа, За адаз гъам хътин цӀуд гун хъийида». И арада Салман ﷺ хъуьрена ва вичин перемдин хийай са анар акъудна синида эциг хъувуна. Ада лагъана: «Я Али, Валлагъи, абур сифтедлай цӀуд авайди тир, за вун ахтармишун патал абурукрай сад къачуна».

Сувабар артухарунин гьикмет

Мугъаммад Пайгъамбардин ﷺ умматдин хъсан крар цӀудалай ирид вишелди ва гъадалайни гзаф артухарунихъ пуд гьикмет ава. Сад лагъайди, виликан пайгъамбардин уьмметрин уьмуьрар яргъибур тир, абурухъ хъсан кӀвалах ийидай гзаф вахт авай. Чи уьмметдин уьмуьр лагъайтӀа, куьруьди я, гъаниз килигна гзаф ибадатар ийидай вахтни жезвач. Гъавилияй Аллагъ-Таалади виридалайни хъсан уьмметдиз сувабар артухарунин лайихлувал багъишна. Къвед лагъайди, Женнетда авай дережар къазанмиш ийиз жезвайди, тек са эгер амалар рикӀин сидкъидай ийиз хъайитӀа я. Чи уьмметдин амалар лагъайтӀа, нукъсанар квайбур я, гъавилияй Аллагъди ﷻ а нукъсанар Вичин регъимдалди кӀевна, сувабар артухарна. Пуд лагъайди, са амал цӀуд сеферда артухарайла, масадбуруз артухарнавай паяр вахчудай мумкинвал жедач. Къияматдин юкьуз гъар сада вичин бурж алайдан хъсан амалар вахчуда, вири хъсан амалар вахчурдалай къулухъ Аллагъдин ﷻ лукӀраз вичи авур амалрикай са шейни амукъдач, артухарнавай амалрикай гъейри. Вичиз буржлу касдин амалар вахчурдалай къулухъ артухарар акур, бурж аламай касди лугъуда: «Я Ребби! Заз адан артухарикайни це». Аллагъ-Таалади лугъуда: «Абур адан амаларикай туш, абур Зи рагъмет вахчудач, вуна адан амал вахчуна, адал рази хъухъ».

Суварин капӀ

Суварин капӀ (Салатуль-Ид ва я `Ид-капӀ) им сив хуьнин суварин юкьуз (гьакӀ Къурбанд суваризни) рагъ экъечӀайдалай гуьгуьнниз нисиналди (адет яз, тахминан рагъ экъечӀна са сятдилай) ийизвай суварин къве ракатдин суннат-капӀ я. Ам ийидай вахт мискӀиндин имамдивай виликамаз чирун герек я.

Макъала:

Абдуллагъ Агъмадов

Суварин капӀ кӀвале авуртӀани жеда, амма итимри а капӀ иман гвай ксарихъ галаз санал мискӀинда авуртӀа, хъсан я. Жез хъайитӀа, мискӀиндиз яргъал рекъяй фена, куьруь рекъяй хтун меслят къалурзава, вучиз лагъайтӀа, Аллагъдин ﷻ Векил Мугъаммад Пайгъамбарди ﷺ вичи гьакӀ ийизвай.

Суварин капӀ ийиз башламишдайла, ихътин ният авуна кӀанда: «За ният ийизва `Идуль-Фитрдин къве ракатдин суварин суннат-капӀ авуниз Сад Аллагъ патал». Эгер капӀ маса мусурманрихъ галаз санал ийизваз хъайитӀа, ниятдин гафарал «жемьтдихъ галаз санал» ва я «имамдихъ галаз» келимаяр алава хъувун герек я.

Ният авунихъ галаз сад хъиз тадиз «Аллагъу акбар» гафар лугъуда ва, гъилер япарив къван хкажна, ахпа агъузна руфунал эцигна капӀ авунив эгечӀа. Чидайбуру кпунин эвел къилляй, адет тирвал, «Ваджагъту» дуьа кӀелда. И дуьа авуна куьтягъ хъайила, мад гъилер хкажна, «Аллагъу акбар» лугъуда ва ахпа гъилер авадарна, руфунал эцигна («Фатигъа» сура кӀелдайла хъиз) кӀелда: «Субхана-ла-лаги ва-ль-хӀамду ли-ляги ва ля илягъа илля-ла-лагу ва-ла-лагу акбар». И дуьа кӀелайдалай гуьгуьнниз мад, гъилер хкажна, «Аллагъу акбар» лугъуда, ахпа, сифте сеферда хъиз, гьа са дуьа кӀелда. Гьа икӀ, ирид сеферда «Аллагъу акбар» лугъуда ва ругуд сеферда дуьа кӀелда. Ахпа, ирид лагъай сеферда, «Аллагъу акбар» лагъайдалай гуьгуьнниз («Агузу...») ва «ФатихӀа» сура кӀелда. Адалай гуьгуьнниз вири гьерекатар адетдин кпунал хъиз ийида.

Къвед лагъай рекъта «ФатихӀа» сура кӀелдалди вилик мад «Аллагъу акбар» лугъуда, анжах вад сеферда, сужда авуна къарагъдайла лугъузвай «Аллагъу акбар» вкачиз. Арайра лагъайтӀа, сад лагъай ракатда хъиз, гьа сад хътин дуьа кӀелда, анжах къуд сеферда. Эгер гъисабиз какахъна, «Аллагъу акбар» шумуд сеферда лагъанатӀа рикӀелай алаатайтӀа, капӀ акъвазарна виже къведач, вучиз лагъайтӀа ам са акъван важиблу туш. Къве ракатдани «Фатигъа» сурадилай гуьгуьнниз гьакӀ Къуръандай са аят ва я сура кӀелун меслят къалурнава. Виридалайни хъсанди сад лагъай ракатда «Къаф», къвед лагъайда - «Икътараба», ибур тийижирбуруз сад лагъайда - «Къуль я аййугъа-ль-кафирун», къвед лагъайда - «Ихлас» («Къулгуь») сураяр кӀелун хъсан я. Суварин капӀ кӀвале ийизвайбуру ам жуван хизан - паб, аялар, диде, вахарни галаз санал авуртӀа хъсан я. Жезмай къван суварин капӀ рекъе-хуьле авайбуруни авуртӀа хъсан я. Винидихъ къалурнавай дуьа чин тийидай касдивай адетдин къве рекътдин суннат капӀ (суварин капӀ авунин ният аваз) авуртӀани ам турус жеда.

Сив хуьнин сувар

Сив хуьнин сувар (яни Шавваль вацран Югъ) Аллагъди ﷻ суварин югъ яз хкъанава. Аллагъди ﷻ и вахтунда мусурманриз гузвай няметриз, берекатриз килигна ам йисан-йиса алуькьзава ва гъадахъ галаз санал шадвални къвезва.

Макъала:
Сулейман-гъажу Тагъибекев

Сив хуьнин сувар алуькьзавай йиф жезмай къван Аллагъдиз ﷻ ибадат авуналди акъудайтла хъсан я. Эгер вири йифел чан гъиз алакъ тийиз хъайитла, адан чехи паюнал къванни чан гъваш, икни четин жез хъайитла, са сят хъайитлани ибадатда акъуд, гъакни йифен ва пакаман кппар жемьтдихъ галаз санал мискинда авун патал чалишмиш хъухъ. А йифиз Къуръан, зикр-салават, дуъа ва масабур келда, кппарин бурж аламайбуруз эвездин кппар хъийида. Йифен къулар хъайидалай гуьгъуьниз ва суварин капI ийидалдивиликгъакIжуванмихъивилеравунал (суварин гуьрметдай гъамам къабулун, чIарар къун, кикер атIун...) машгул хъайитла хъсан я. Сив хуьнин суварин юкъуз месикай са тIимил фад къарагъна, вири беден (йифиз яд аладар тавунваз хъайитла), сарар чухъвена кIанда. И юкъуз михъи (жезмай къван цIийи) дамахдин пек-партал алуькIна, тупIухъ гимишдин тупIал гилигна, кутугай атир-затIни яна, ширинлукхрикай са вуч ятIани тIуьна, суварин капI авун патал фад хъиз мискиндиз рекъе гъатун герек я.

Сив хуьнин суварин юкъуз шадвал кваз, гуьгъуьлар ачухъ яз хъана кIанда. Иман гвайбуруз салам гуда, абуруз сувар мубаракда, хвейи сивер Сад Аллагъди къабулрай лугъуда. Мукъва-къилийрал, къуни-къуншийрал, чир-чиррал къил чIугвада ва жувани мугъманар къабулда.

Суварин йикъан экуьнахъ суварин капI (Салату-ль-Ид) ийида. И капI сифте яз Пайгъамбарди ﷺ Гъижрадин 2-йисуз авунай, идалай гъугъуьниз ада ам садрани тавуна туначир ва ам суннадик акатнай.

Сувариз такбирар ва тасбигъар ван хкъажна келун хъсан яз гъисабзава. Абу Гъурайрадилай агакъарнавай гъадисда лугъуза: «Куьне куь суварар «Аллагъу акбар» такбирдалди безетмиш ая». Пайгъамбарди ﷺ лугъуза: «Ни суварин юкъуз 300 сеферда «СубхIана-лЛагъи ва бихIамдигъи» тикрар авуртIа, ва адан суваб къенвай мусурманрин руьгъериз бахш авуртIа, гъар са мусурмандин суруз агъзур нур яда, ва ам келдай кас кечмиш хъайила, Аллагъ-Таалади адан сурни агъзур нурдалди ишигълу ийида». Вагъб бну Мунабигъа ﷺ ихтилатзава: «Гъар сеферда суварар алуькъайла, иблисди вири шайтIанар кIватIзава, ва абуру жузазва: «Я чи чIехиди! Вучиз вун икъван ажугълу я?». Иблисди жаваб гузва: «И юкъуз Аллагъди ﷻ Мугъаммадан ﷻ умматдилай гъил къачунва, куьне абур нефсиниз кIандай крарал ва гъевес хкъаждай къугъунрал ягъалмишарна кIанда». Мадни Вагъбалай агакъарзава: «Аллагъ-Таалади сив хуьнин суварин юкъуз Женнет яратмишна, и юкъуз ТIуба лугъудай тар акIурна, ва и юкъуз Пайгъамбардив ﷻ Аллагъдин ﷻ Калам агакъарун патал Жабраил малаик ﷺ хкъана».

Ихътин ихтилат ийизва: «Сив хуьнин суварин пакамахъ Аллагъди ﷻ чилерал няметар ракъурзава, абуру рекъерал акъвазна инсанрилайни жинерилай гъейри амай вири махлукъатриз ван жедайвал гъарайзава: «Эй, Мугъаммадан уммат! Мерд Аллагъдин ﷻ патав ша, Ада квез булвилелди няметар гуда ва куь чехи гунагърилай гъил къачуда!»

Лайлату-ль-Къадр — Къудратдин Йиф

1 « Маса гъадисда лугъуза: «...гуь-гуьнлай хъийизмай гунагъ крарилайни гъил къачуза». И йифен лайихлувилерикай лугъузвай гъаф аятар ва гъадисар ава. Гъа гъадисрал бинеламиш хъана Мустафа Мугъаммад Аммарата «ат-Таргъиба» гъикаяда кхъизва: «Йифен ибадатди рикI ва вилер секинарзава, руьгъдиз регъят жезва, иблисди янавай тIвал ахъа жезва ва ибадат авуниз беден къезил жезва. Ада Женнетдин ракъарар ахъайзава ва Жегъеннемдикай хуьзва, Арасатдал Къияматдин йикъан суал къезиларза-

амукъдач. Гъар са малаикди гъахълу мусурман патал хийир-дуъа ийида. И йифиз Аллагъ-Тааладиз ибадат ийизвай гъар са касдиз Жабраил малаикди гъил къаз салам гуда. Муъминдиз ада салам гунин лишанар беденда зурзун гъатун ва вилерал накъвар атун я. Малаикар инсанрин бедендиз килигзава. Инсанриз гуьрчег абур бегенмиш тирвал, малаикризни регъимлу руьгъ хуш я, абуруз ахътин касдихъ галаз гуьруьшмиш жез кIан жеда». Имам аль-Гъазалиди «Игъяда» лугъуза: «Пайгъамбарди ﷻ

тин фикрар гъизва: «Лайлату-ль-Къадр йисан гъи йифел хъайитлани гъалтда ва я йисан къене дегиш жеда; Рамазандин гъи йифел хъайитлани гъалтда; адан сад лагъай йифел гъалтда; юкъван цIуд йикъал гъалтда; эхиримжи цIуд йикъал гъалтда; эхиримжи цIуд йикъакай тек йикъарал; гъа цIуд йикъакай жуьт йикъарал; 17, 19, 21, 23, 24, 25 - йикъарал гъалтун мумкин я; 23 ва 27-йикъарал; 29-лагъай ва я эхиримжи йифиз». Чехи пай алимри лугъузвайвал, Лайлату-ль-Къадрдин йиф гъа Рамазандин вацран къилий-къилиз жеда. Абуру-

гъуза. Эгер вацран сифте къил жуьмя йикъал гъалтайтIа, 29-йиф пак йиф жезва, эгер киш йикъал гъалтайтIа - 21-йиф жезва, гъяд йикъал гъалтайтIа - 27-йиф, ислеяндал - 29-йиф, саласадал - 25-лагъай йиф, арбедал гъалтайтIа - 27-лагъай йиф, хемисдал - 23-лагъай йиф. Эгер ам жуьмя йифел гъалтайтIа, а йиф пак йиф жезва. «Ан-Насаигу аддини-ят» ктабда шейх Ислам Алави аль-Гъаддада кхъизва: «Мусурманди Рамазандин вацран вири йифериз хъсан крар авуна кIанда ва Лайлату-ль-Къадрдин йиф гуьруьшмишиз гъазур яз кIанда. Ам дуьньядин крарал ягъалмиш хъана кIандач».

«Заважирдал» бинеламиш хъана «Шаргъу-ль-Мафрузда» кхъенва: «Аллагъ-Таалади кппарикай сад, жуьмядин йикъан дуьадин жаваб гузвай вахт, Аллагъдин пак тIвар, Лайлату-ль-Къадр сир яз авунва, мусурманри абур рикIин сидкъидай чириз чалишмиш хъун патал» (218 чин).

Лайлату-ль-Къадрдин йиф секин, я чими, я меъки туширди, экуь, варз алай йиф жеда. Гъа юкъуз рагъни ахътин экуь нурар галачиз экъечIа. Гъа йифиз Къуръанар келна, зикрия авуна, кппар авуна кIанда, йифен ва экуьнин кппар мискинда жемьтдихъ галаз авуртIа, хъсан я, Пайгъамбардиз ﷻ салаватар гъида, тIарикъатдин вирдар тамамарда, тасбигъ кппар ийида ва дуьяр келда. Гъа йифиз Пайгъамбарди ﷻ агъадихъ галай дуъа келун меслят къалурна: «Аллагъумма иннака гIафуввун тухIиббу-ль-гIафва фагIфу гIанни». Таржума: «Я зи Аллагъ! Вун гъил къачудайди я. Ваз гъил къачуз кIанда, залай гъил къачу». Гъакни гъаф къадарра «Ла илагъа илла лагъу вагъдагъу ла шарика-лагъу...» келун меслят къалурнава. И йифиз къуд ракатдин суннат-капI авур касдиз чан гуз регъят жеда, ам сурун азабрикай азад жеда.

И кпIуна «аль-Фатигъа» сурадилай гуьгъуьниз гъар са ракатда «Алгъа-кумму...» ва пуд сеферда «аль-Ихлас» келда. Лайлату-ль-Къадр акур касди а кар масабурукай чуьнуьхна кIанда.

ва. Адан дуъа Аллагъди ﷻ жаваб гузвай сятинал ацалтзава ва тIалабунар къилиз акъатзава. Йифиз ибадат авурла инсан сагълам жезва, азарар къакъатзава. Эгер гуьлуь ва я папа сада-сад йифиз ибадатар авун патал ахварай авудайтIа, абуруз садаз-сад масан жеда ва Аллагъди абуруз няметар ракъурда. Йифериз ибадат авуни инсан вини дережадиз акъудда, ам Аллагъдин регъимдик ва бахтлу жеда». Лайлату-ль-къадрдин йифиз ксун тавунин лайихлувал Ка'ба лагъана: «Сидрату-ль-Мунтагъада Аллагъдиз ибадат ийиз малаикар ава, абурун къадар тек са Аллагъдиз чида. Абурун юкъва Жабраил малаик ава. Абуру муьминар патал милаим ва регъимлу я. Лайлату-ль-Къадрдин йифиз абур чилел эвчIава. Чилин винел малаикри сужда тийизвай гъич са чкани

Рамазандин эхиримжи цIуд юкъуз мес элкъурна кIватIдай ва юкъва авай чуьл тIарамардай. Вичин женгинин юлдашризни ибадатар авун эмирдай, гъикI лагъайтIа а цIудакай сад Лайлату-ль-Къадрдин йиф жезва». А йиф амай агъзур варцарилай багъа я, лугъуза Аллагъ-Таалади. Агъзур варз - им къудкъанни пуд йисни къуд варз жезва. Яни и йифиз ийизвай ибадат гъа и йиф авачир амай маса варцара ийизвай крарилай багъа я. Эгер ибадат ийизвай касдиз Лайлату-ль-Къадр такана хъайитIа, адаз сувабар къведа, эгер ам акуртIа, адаз тамам сувабар кхъида».

Лайлату-ль-къадр гъи йифел гъалтзава?

Лайлату-ль-Къадр гъалтзавай йифен гъакъиндай алимрин гаф сад туш. «Итгъаф» ктабда ихъ-

кай гъафбуру ам Рамазандин эхиримжи цIуд йифекай садал гъалтзава лугъуза. Абурун фикрдай, ам вацран юкъвалай алаатайла авай тек йиферал гъалтзава - 23, 25, 27, 29 - лагъай йифер. Имам Шафииндин фикрни гъа инал акъваз жезва. Эгер а йиферикай сад жуьмядин вилик гъалтайтIа, ам пак йиф жезва лугъуз кхъизва. Адалай гъейри, алимри лугъузвайвал, Рамазандин вацран гъа сад лагъай йифиз килигна Лайлату-ль-Къадрдин йиф чириз жеда. Месела, эгер Рамазандин сад лагъай югъ гъяд ва я арбе йикъарал гъалтайтIа, пак йиф кIуьд лагъай йиф жезва, эгер ислеяндал гъалтайтIа - 21-йиф, эгер саласа ва я жуьмядин йикъарал гъалтайтIа - 25-йиф, хемис йикъал гъалтайтIа - 25 йиф, киш йикъал гъалтайтIа - 23-йиф жезва. Муьгъиддин Ибн аль-Арабиди маса жуьре лу-

Табут душманривай вахчур кьайдадикай куьруь риваят

ПАЙГЪАМБАРРИН ТАРИХДАЙ

Саид Афанди АЛЬ-ЧИРКАВИ

Эвел – алатай нумрайра

Табутди (пак сандухди) сес акьудун, абур гьалиб хьунин лишан тир. Адай сес акьат тавурла – им дяве башла-мишдай ихтияр ганвач лагьай члал тир ва абур гьазаватдиз экьечлзавачир. Инал гайи баян чун хьтин инсанриз бес я. Кьурьандиз баян гузвай ктабра табутдикай куьлуь-шуьлуьярни кваз кхьенва, амма инал чавай а баянар гьиз жезвач.

Израилан рухвайрин арада ашервал (зина) пара хьайила, Аллагь-Таалади абурал гьужум ийидайвал амаликитар ракурна ва абур табут вахчуна. Табут гьилий акьатай вахтунда Израилан халкь Аллагьдин ﷻ ажугьдик акатна. Амаликитри лагьайтла, сандух чпин бутар авай квалле чуьнуьхарна ва бутрикай виридалайни екеди адан винел эцигна, квалин ракар агална, чеб ксуз хьфена. Пакамаз абуроз бут сандухдин кланик ва сандух адан винел алаз акуна. Абуру мад бут сандухдин винел эцигна, гьатта адаз михерни яна табутдал клеви авуна. Пакад йикъан экуьнахь абуроз чпин бут гьилерни атланваз чилелай жагьана. Маса бутар лагьайтла, куькварнавай кьушун хьиз кьилер агьузна акьвазнавай. Амаликитри табут бутар авай квалей акьудна ва хуьруьн кьерехдал гадарна. Идалай куьлухь сандух гадарай чкадин патав яшамииш жезвай инсанрин арада азар райж хьана ва пара инсанар кечмиш хьана. Меслят гьайидалай куьлухь амаликитри табут маса хуьруьз тухун кьетла.

Амаликитри сандух тухвай чкада са кьиф акьатна. Ада класайла, инсан гьасятда рекьизвай, ахпа адан кьенер незвай. Вири бедбахтвилер чпихь сандух себеб яз галуькнава лагьана кьетла халкьди ва табут гьажетханадиз гадарна. Гьажетханадиз гьахьай гьар са кас бубасил начагьвилелди азарлу жез хьана. Халкьдин арада дарман авачир азарар чклана. Абуруз вуч ийидатла, гьикл сандухдикай азад жедатла чизвачир. Амаликитрихь галаз Бану Исраилан несилдикай тир са дишегьли яшамииш жезвай. Ада лагьана хьи, табут куь чилел аламай кьван бедбахтвилерикай азад жедат. Табутдикай авай кьван бедбахтвилерилай гьейри, мад ада вичин патав агатай гьар са инсан кана кармаш ийизвай. Га дишегьлиди сандух гьукуматдин сергьятрай гьич са касдизни зиян тежедайвал акьуддай кьайда амаликитриз чирна.

Дишегьлидин меслятдиз табий хьана амаликитри табут гьукуматдай акьудна. Ахпа абуроз акьаз-акьаз кьуд малаикди сандух хкажна Палутан кваллиз тухвана. И кар чпин вилералди акурла ва Шам'уна ﷺ гьахь лагьайди якьиндиз чир хьайидалай куьлухь Израилан халкьдиз шад хьана, Палут пачагьвиле кьабулна.

Чуру амалри хийир гудач, нагагь хьсан амалар писбурулай гзаф хьайитла, писвал зайиф жеда. Гунагьар ийиз-ийиз гьа са вахтунда регьимдик умуд кутаз гьикл алакьзаватла, аз чидач. Исраилан рухвайрин арада зина райж хьайила, Аллагьди ﷻ абурал душманар амаликитар ракурвай кьайдадиз килиг! Фикир це, регьим хьиз садбуруз ракурнавай табутдикай масабуроз бедбахтвал хьана.

Алай вахтунда Дагьустанда писвал гзаф ва хьсан кваллахдин рехь кьезавай кьуватар артух хьанва. Кьудратлу Аллагьдиз ﷻ ибур вири акьазва. Чавай жезмайди са кар я – Адавай тлалабун. Чеб суфияр хьиз кьалурзавай, амма гьакьикьатда суфизмдиз акси инсанри, инихь-анихь катзавай кицлери хьиз, секиндиз тазвач. Дуьньядин девлетар кьачуна Исламдиз клур гузвай мунафикьарни гьамбардин кьифериз тешипигь я.

Джалут (Голиаф) кьейи кьайдадикай куьруь суьгьбет

Байт аль-Мукьаддасда амаликитрин кьудратлу пачагьди регьбервал

гузвай. Адан тварни Джалут тир. Аллагь-Таалади Шам'уназ ﷻ вагьйу ракурна, Палут Джалутахь галаз дяведиз ракурун эмирна. Буйругь агакьнамазди Палут дяведиз гьазур жез эгечла. Ада кьудкьад агьзур гуьгуьллу жегилдикай ибарат тир кьушун клватла. Цийи квалин хандак янавай, мукьвара мехьер авунвай, буржар алай ва алишверисдал машгул тир инсанар Палута вичин кьушундиз кьабулнач.

Га и кьушундихь галаз ам рекье гьатна. Пара зегьем тир, гьавилай аскерар цихь кьаних хьана ва абур Палутаз шикаят авуна. Адани кьушунриз виликамаз лагьана: «И мукьвара чун са вацлал агакьда. Адалай элячлдай вахтунда яд хьвайиди зи диндай туш». Амма капашда гьакьдай кьван яд хьвадай ихтияр абуроз гана. «Им Аллагь-Тааладин патай куь иман ахтармишун я», - гьавурда туна ада. Вацлал агакьна адалай элячлдай вахтунда аскеррикай гзафбуру яд хьваз башламишна. Пара яд хьвайибурун пзузарар ва сивин кьенер чулау хьана. Абуру саклани цикай тух жезвачир, гьикьван гзаф хьвайитла, гьакьван пара цихь кьаних жезвай.

Идалай куьлухь Палутаз аси хьайибурун иман зайиф хьана, абурун риклера кичл гьатна ва Аллагьдиз ﷻ гайи гаф хуьн тавуна, Джалутахь

галаз дяве тавуна, элкьвена хьфена. Палутаз муьтлуьгь хьана са хупл авурбурун цин кьанихвал алатна, иман клеви хьана ва Аллагь-Таалади абуроз кьуват гана, эхирдалди женг тухудай жуьрэтлувал риклера аваз абур вацлалай элячла.

Зурба кьушундикай анжах пуд вишни ципуд аскер амуькьна. Га и еке тушир кьушун галаз Палут вилик фена ва кафир Джалутал дуьшуьш хьана. Джалут сад-садан хура акьвазна кьведан дяведиз гьазур тир. Ада вичнихь галаз хьайитлани киклиз гьазур я, лагьана Палутаз гьарайна. Джалут рекьидай кас хьайитла, адаз Палута пачагьлуьгьдин са пай ва вичин руш гуьгуьлуьз гуда лагьана. Амма Джалутан хуруз экьечлзиз гьич садазни кье-

гьалвал бес хьанач. Палут Шам'унахь элкьвена: «Эй Аллагьдин пайгьамбар, Аллагь-Тааладивай тлалаб Ада Джалут яна рекьидай инсан чаз гудайвал». Аллагьди ﷻ пайгьамбардиз Джалут яна рекьиз жедай инсандин сифетар ахьайна.

Палутан кьушундик Айша лугьудай са аскер квай. Адаз ципуд гада авай ва абур вири Палутан кьушундик квай. Джалутахь галаз киклидайди хьайидвал Шам'ун адан гадайриз килигна. Виридалайни гьвечли гада Давуд акурла, ада лагьана: «Джалут рекьиз алакьдай чун икьван кьекьвей игит ингь». Идазни гзаф делилар авай. Шам'уна ﷻ Давудал ﷻ Аллагьдин ﷻ эмир агакьарна, Джалут йикь лагьана. Ам рази хьана, вичин хиве тунвай кваллах килиз акьудиз гьазур хьана ва абур кьведни Палутан патав фена. Фидай рекье чилел алай гьвечли са кьван Давудахь ﷻ галаз рахана ва вич кьачун тлалабна. Ада вичин куьмекдалди Гьаруна ﷻ (Мусадин ﷻ стха) пачагьар рекьизвай тир лагьана ва вичиз Джалутни рекьиз кланзавайдакай хабар гана. Мад са гьвечли кьван Давудахь ﷻ галаз рахана, вични кьачун тлалабна ва вичин куьмекдалди Мусади ﷻ пачагьар кьейиди тир лагьана. Пуд лагьай кьванни Давудахь ﷻ галаз рахана: «Зунни ви кьван я, Давуд ﷻ, зи куьмекдалди вуна Джалут

рекида». Ада и пуд кьванни чантадиз вегьена ва душмандихь галаз киклиз гьазур хьана.

Палута виридалайни гужлу аскерар хьана ва абурун кьиле Давуд ﷻ эцигна. Абуру Джалутал гьалтна. Жегил гада акур члавуз текдиз сагь кьушундин винел гьалибвал кьачуз жезвай Джалут пзузаррикай хуьрез башламишна. Давудаз ﷻ вичин чантада авай пуд кьван клватл хьана сад хьайиди акуна. И кьван ада цлпанда туна. Джалутаз и кар акуна ва хьел кваз гьарайна: «Гьикл хьана, ваз зун кицл хьиз кьванер гьалчна рекьиз кланзавани?» Давудани ﷻ адаз асланди хьиз кьевиз гьарайна, ам кицлелайни писди тирди хабар гана ва кицл хьиз рекьинни ийида лагьана. Ахпа Давуда ﷻ цлпанди Джалутал туькьлуьрна ва кьван ахьайна. Цлпун гул хьиз кьван фена Джалутан кьиле акьуна. Джалут кьанни цлуд аскерни галаз кьена. Идалай куьлухь Давуд ﷻ кьиле авай Палутан гьвечли кьушунди Джалутан еке кьушундал гьужумна ва Аллагьдин ﷻ куьмекдалди адан винел гьалибвал кьазанмишна.

Чан аламай ва са херни тахьанвай Давуд ﷻ Палутан патав хтана, адаз Джалутан кьил ва адан тупалай хтлунай заклални вугана. Исраилан рухвайриз чпиз Аллагьди ﷻ куьмек гайидахь инанмиш хьана ва абурун шадвилехь сергьят авачир. Атланвай душмандин кьил гваз Давуд ﷻ хтайла, Палут пара рази хьанвай. Ахпа жаванди Джалут кьейидаз руш гуьгуьлуьз гуда лагьана гайи гаф Палутан рикел хкана ва ам кьилиз акьудун истемишна. Амма гайи гаф кьилиз акьуддай жуьрэтлувал Палутаз бес хьанач. Чамра магьр (калым) гун тавуртла, вичи руш гуьгуьлуьз гудач лугьуз ада багьна кьаз башламишна. «Бес чун икьрар хьайиди туширни рушан магьрдин паталай за Джалут яна рекьиди ва идалайни гьейри вуна аз пачагьлуьгьдин са пай гуда лагьанай», - кьевиз акьвазна Давуд ﷻ. Халкьни адан патал алай ва Палутавай икьрар кьилиз акьудун истемишна. И карди пачагьдик са тлимил кичл кутуна ва ада лагьана: «За вири ваз кландайвал ийида, гьатта магьр гун герек туш, амма са тапшуругь кьилиз акьуд – душманрин кьилив алад ва абуркай кьве виш кас йикь».

Давуд ﷻ душманар авай чкадиз фена ва вичел гьалтай гьар са инсан кьена, адан кьулфат (суьннет ийидайла атлузвай чка) атлана. Ада кьве виш кьулфат клватла, абур са епинал гьална ва Палутав вугана. Идалай куьлухьни пачагьди вичи гайи гаф хвенач ва халкьди мад адавай гаф кьилиз акьудун истемишиз эгечла. Давудахь ﷻ авай ажайиб кьуват ва алакьунар акурла Палутаз кичле хьана, жаван рекьиз клан хьана. Са гьикл ятлани, мумкинвал хьайила, ада Давудал ﷻ кьетлен аса ахьайна, амма ам лишандихь галуькнач ва жавандал чан аламуькьна. Давуда ﷻ Палутавай хабар кьуна: «Ваз зун рекьиз кланзавани?» Палута вичиз ам анжах ахтармишиз кланзавай тир лагьана жаваб гана. Идалай куьлухь абур сад-садахь галаз жанавурни сев хьиз яшамииш жез хьана. Эхирни Палут вичин руш Давудаз ﷻ гуьгуьлуьз гуз рази хьана. Гьакл ятлани, пачагьди вичин ездидиз зарар гун патал чалишмишвилер акьазвай.

КьатI ама

Тарикъатда авай инсанди вич эдебсуз къайдада тухун мумкин яни? И къайдада вич тухузвай кас муърида гъисабзавани?

КЪИМЕТЛУ ЧИРВИЛЕРИН ХАЗИНА

Саид Афанди АЛЬ-ЧИРКАВИ

Эвел – алатай нумрайра

Джамал, мусурман стха! Га и суалди неинки вак, гъакни ада гзаф инсанрик къалабулук кутазва. Ихътин суалар анжах тарикъатдин инсанрин гъакъиндай гузва. Идалай вилик чна тарикъат ва шариат бедендизни ругъдиз тешпигъ я лагъанай. Эдебсуз къайдада тухунвай инсанди вич хуьн Къуръанди ва гъадисри истемешзава. Гъик тарикъатда авай инсанриз чеб татугай къайдада тухудай ихтияр авачтла, гъак масабурзни ихтияр авач. Гъак ятлани, тарикъатдиз гъахъай инсанди вич масабур адалай чешне къачудайвал тухвана кланда. Им шаксуз кар я. Тарикъатдикай са живи къванни берекат къачур касди вич га и къайдада тухузва, амма ихътинбурун къадар гзаф туш. Гила, Джамал, инал гзаф суалар арадал къезва. Месела, вучиз берекат къачурбурун къадар тимил я, гъакни вучиз шейхди вичин муъридриз чеб эдебсуз тухудай ихтияр гузва (манийвал ийизвач), гъахътин инсанриз тарикъат чирун дуз яни къван? За жаваб гуда. Джамал, тарикъатдин рекъел Аллагъ ﷻ чирун патал кам вегъенвайбуруз муъридар лугъузва, амма ихътин инсанар пуд жуъредиз пай жезва. Сад лагъайди, шейхдин къилив вичин эменни, къвал-югъ Аллагъ-Таалади хуьн патал ният аваз физвайбур. Ибур, шейхдин къилив фейила, къвале берекат жеда, лугъудай гафарин ван хъайила атанвайбур я. Къвед лагъай жуъре инсанар, чеб тарикъатда ава лагъана тарифар ийидайвал ва я масабур уз ухшарвал авун патал ва я такабурулувилай къулайсуз хъана, ворида ийизвай кар вичини ийидайвал. Джамал, и къве жуъре инсанрикай халис муъридар жезвач. Рикъе авачир макъсаддив Аллагъ-Таалади инсан агакъардани къван? Ният михъиди ва рикъин сидкъидай тахъайла ада вичин ибадат гъелек ийизва.

Дуз рекъел Аллагъ-Таалади ам рикъин сидкъидай жагъуриз чалишмиш жезвай инсандиз къалурзава. Дуз рекъел гъизвайди Аллагъ ﷻ я, чи везифа лагъайтла, Адан разивал къазанмишиз чалишмиш хуьн, Адавай чун дуз рекъел эцигун тлалабун я. Хумравдин къурай тар бегъер гудай тарциз элкъурайдалай къулухъ, Аллагъ-Таалади Марьямаз гъил яргъи ийиз ва тарцелай емишар атлуз чирна. Га ик емиш нез клан хуьн, Аллагъди ﷻ амалдихъ галаз алакъалу авуна. Маса гафаралди, бегъер вахчудайвал чна къвалахна кланда. Чи патай чалишмишвал хуьн лазим я, бегъер гузвайди Аллагъ-Таала я. Гъавиляй и къве жуъредин муъридриз тарикъатдикай тимил хийир жеда. Бязибуруз адакай гъич хийир жезвач ва тарикъат гадарзава (муртад). Тарикъатдин муртад жедалди, а рекъел гъич кам вегъин тавуртла хъсан я. Муъридрин пуд лагъай жуъре – анжах са мурад аваз – Аллагъ ﷻ чир хуьн патал къезвайбур я. Ихътинбурун тимил ава. Абуру тарикъатдикай менфят хкудзава ва чеб лайихлу

къайдада тухузва. Къуй Аллагъ ﷻ абурулай рази хъурай! Амма гъа ибурни гъалатрикай, гунагърикай хвенвач. Неинки абуру, гъак члехи авлияяр, шейхер, имамар ва алимар гунагъдикай хвенва лугъудай ихтияр авач, вучиз лагъайтла абурукай садни саламат иман авай (матбу) малаикрик ва я гунагърикай хвенвай (ма'сум) пайгъамбаррик акатзавач. Гунагърикай саламат хуьн инал лагъай дережадиз акъатун патал шартл туш. Абуру инсанрин азарар сагъар хъийидай къайдаяр чидай духтурриз тешпигъ я. Пайгъамбардин ﷺ гъадисрикай сада лагъанва: «Гунагърикай туба авур кас, абуру гъич тавур касдиз ухшар я». Сагъардай тайин тир къайда чидай, вичивич сагъариз чалишмиш хъайи кас ва я сагъардай къайда чизвай касдин къилив фейиди, начагъвиликай сагъ жеда. Амма я вичиз сагъардай къайда чин тийизвай, я ам чизвайди жагъур тийизвайди гъелек жеда. Джамал, инал мад суал арадал къезва, вучиз шейхди муъридриз члур къвалахар ийидай

ихтияр гузва (яни адаз манийвал ийизвач)? И суалди гзафбур секинсуз ийизва, идакай ихтилатар ийизва, фикирзава ва адан гъавурда акъаз четин жезва. Гъакъикъат лагъайтла, ихътинди я: шейхер – ибур Аллагъди ﷻ дуз рекъел эцигнавай (къадар) ва чпиз дуз рекъел элячлиз кланзавай инсанриз дуз рекъел къалурзавайбур я. Абуру Аллагъди ﷻ инсанриз куьмек гун патал эцигнавай арачияр я. Абуруни гъа чпин муъридар хътин Аллагъдин ﷻ лукъар я. Къурайш къебиладикай тир Пайгъамбардин ﷺ мукъва-къилийри Ислам къабул тавурла, ам пашман хъанвай. И арада Аллагъ-Таалади адаз лагъана: «Дугъриданни, За дуз рекъел гъайибурулай гъейри, вавай ваз клан хъайи къван инсанар дуз рекъел гъиз жедач» (Къуръан, 28:56). Нугъ пайгъамбардивай ﷺ вичин хва дуз рекъел гъиз хъанач. Бубади хъиз гъикъван минетар авунайтлани, ам гимидиз хкаж хъанач ва кафиррихъ галаз къена. Нугъ пайгъамбарди ﷺ ам вичин мукъва кас я лагъана, къутармиш авун патал Аллагъдихъ ﷻ элкъвейла, Халикъди ﷻ жаваб гана: «Ваз таби тахъай инсан

ви хизандикай туш, ваз чин тийидай шейер Завай тлаламбир». Абу Джагълаз акур къван Пайгъамбардин ﷺ аламатрикай (му'житатрикай) ктаб кхъиз жеда. Амма вацлун къванцел гъикъван цлурурай гъери цайитлани, са дегешвални жедач. Гъикъван аламатар Абу Джагълаз акунатлани, абуру адаз тагъсир авунач, вучиз лагъайтла адаз Аллагъди ﷻ дуз рекъел къалурнавачир ва ам Пайгъамбардал ﷻ пехил тир. Аллагъ-Таалади пайгъамбарар, чпиз таби тахъай инсанар члур амалрикай хуьн патал ракъурайди туш. Абуру инсанрин арада Аллагъдин ﷻ къанун (ашшари'а) раиж авун патал ва муьтлуьгъ хъайи лукъариз гудай няметрикай ва муьтлуьгъ тахъайбуруз гудай жазадикай хабар гун патал ракъурнавай. Гъакни абуру инсанриз Къяматдин ийкъакай ахъайна ва делилар гъана. Ик хъайила, инсандиз вич тухудай къайда чизвачир, чизвайтла Аллагъдиз ﷻ муьтлуьгъ жедай, лугъуз жедач. Аллагъди ﷻ дуз рекъел къалур

тавуру инсанар пайгъамбарривай дуз рекъел гъиз тахъайла, бес шейхери абуру гъик гъурай? Месела, Аллагъди ﷻ кхъенвай дегеш тежезвай къадардалди, муъридриз са гъихътин ятлани гунагъ къисметнаватла, шейхди ам адакай гъик къутармишрай? Бес Аллагъди ﷻ шейхерин хиве пайгъамбардин хиве тун тавур къвалахар – абуруз таби хъайи мусурманар члур амалрикай хуьн тунвани? Джамал, мусурман стха, бязи муъридрихъ нукъсанар хуьн шейхдин тахсир туш. Им тарикъат члур рекъел лагъай члални туш. Тасаввуфдин ктабра кхъенва хъи, гъатта муъшидрин муъшидин (къутлбу гъавс) муъридризни шейхдивай сагъар хъийиз тежедай азарар жезва. Рикъин начагъвилерикай виридалайни четин ва члурбур такабурулувални пехилвал я. И къве ери рикъе авай инсандиз, гъатта ам вичин вири уьмуьрда шейхдин къилив хъайитлани, хийир жедач, Джамал. Идан гъавурда акун патал, Пайгъамбардивай ﷻ дуз рекъел гъиз тахъай Абу Джагълаз фикир гурай. Муъридри

чеб эдебсуз тухузва лугъуз, шейхдиз туьгъметар авун, им Пайгъамбар ﷻ халисанди тиртла, вучиз адавай Абу Джагълаз дуз рекъел гъиз хъанач лугъуз шак гъуниз тешпигъ я. Къуй Аллагъди ﷻ чун и къайда инкар авуникай хуьрай! Инал къилиз ихътин фикирни атун мумкин я: эгер дуз рекъел къалуриз анжах Аллагъди ﷻ дуз рекъел гъайи касдиз жедайла, Ада инсан дуз рекъел гъайидалай къулухъ, шейх квез герек я, адакай вуч хийир ава? Им дуз фикир туш. Виликдай лагъайвал, шейх анжах дуз рекъел къалурзавай кас я. Гъик сиягъатчи рекъел къалурдайдахъ ва буьркъуди виликай кунвайдахъ муьгътеж ятла, гъак Аллагъ ﷻ чирун патал чалишмиш жезвай касни, адаз дуз рекъел къалурдай инсандихъ муьгътеж я. Гъар са шейиниз вичин ачух ва сирдин патар, винел ва къене патар ава. Месела, чи вилериз аквазвай къван вири шейериз 'алям-уль-мульк лугъузва, агъа дуьньядихъ галаз алакъалу вири шейериз 'алям-уль-малякут лугъузва. Вичин къудратдални къастуналди (къудра, ирада) Аллагъ-Таалади, инсанар вердиш хъанвай къайдада, и къве дуьньядихъ галаз алакъалу вири шейериз регъбервал гузва. Аллагъди ﷻ и дуьньяда эцигнавай низамдин (къайдадин) чун шагидар я: гъар са къвалах авун патал тайин тир инсанар халкънава. И дуьньяда регъберар, абуруз таби тир инсанар, месляят къалурдайбур, духтурар, милиция, инженерар ва масабур ава. Им вири – Аллагъ-Таалади инсанрин арада эцигнавай низам я. Гъар са инсандиз ам вуч патал халкънаватла килигна, Халикъди ﷻ агалкъунар, бажарагъ, алакъунар ва устадвал ганва. Шейхер, Аллагъди ﷻ Вичин лукъар дуз рекъел тухудайвал, халкънавай инсанар я. И дуьньяда Аллагъ-Таалади инсанрин майишатдин низам эцигнавайвал, агъа дуьньядани ам эцигнава. Месела, бедендай руьгъ акъудун, яни инсандин чан вахчун Азраил малаикдин ﷻ малай я. Аллагъди ﷻ адаз куьмекдиз малаикрин къушун ганва. Дуьньядин няметрин къиле Микаил малаик ﷻ акъвазарнава. Джабраил малаик ﷻ пайгъамбардин къилив вагъйу гваз ракъурзава. Исрафил малаикдин ﷻ везифа къаргъудай ван акъудун я. Эвел ада вири чан алай шейер рекъида, ахпа виридал чан хкида. Женнетдин къиле Ризван малаик эцигнава, Жегъеннемдин – Малик малаик. Гъакни, хас дережадин, Арш къунвай малаикар ава. Инсандин эрчли ва чапла къуьнерал, ада авур къван вири хъсан ва пис амалар кхъизвай, малаикар ала. Куьрелди, малаикриз, жинериз ва инсанриз гъатта са живи къванни и дуьньяда ва я агъа дуьньяда авай шейериз регъбервал гудай ихтияр авач. Вири шейериз буйругъар гузвайди (Фа'иль – «Амалар ийизвайди») анжах Аллагъ ﷻ я ва ада халкънавай вири шейер адан къастунин алатар я. Гъавиляй, зи стхаяр, муъридри вич эдебсуз тухузва лагъана, шейх тахсирлу авун дуз туш. Идаз фикир це! Джамал, агъадихъ гъанвай гафар, ви кагъазда заз кхъенвайбур я.

Къатл ама

Закату-ль-Фитр

АМ НИ, МУС ВА ГЫ КЪАДАР ГАНА КІАНЗАВА?

Сивхунинсуваринвиликквейи физ ва суварин юкбуз квале недай туьн авай ва суварин йифен рагъ аклидай вахтунда чан алай гьар са мусурман итим, гьакідишегълизеэр (закату-ль-Фитр ва я сагъ) гуниз мажбур я. Гьа икІ, эгер гьа и, яни рагъ аклидай вахтунда аял хьайитІа, гьадалайни зеэр гун лазим я.

Зеэр Рамазандин вацран кьене мус гайитІани жеда, амма суварин вилик квай юкбуз рагъ аклайдалай гуьгъуниз, суварин капІ ийидалди, гун хьсан яз гьисабзава. Ам суварин юкбуз кьил-кьилиз, рагъ аклидалди гайитІани жеда. Ам гун и вахтунлай яргъал ракъурун гьарам я. Вахтунда зеэр гуз алакъ тавур касди ам жезмай къван фад эвез хьувун лазим я.

Гьар са мусурман неинки тек са виче-лай, гьакі вичин нафакадал алайбурулай (паб, аялар ва масадбур) зеэр гуниз мажбур я. Эгер вуна зеэр нафакадал алачир касдилай (яшар тамам хьанвай хва, диде-буба...) гузватІа, гьа касдивай ихтияр (векилвал) къачун лазим я. Зеэр мукъвал-мукъвал ишлемишзавай продуктрилай алудда. Дагъустанда (вири Россияда хьиз) гзаф ишлемишзавай продукт кьул я.

Гьаниз килигна зеэр кьулелай алудун лазим я. Инал кьул хьсан еридинди ва михьиди хьун лазим я. Кьулуьн зеэр 2,4 килограмм тайинарнава, амма адак жезвай гьам-гьуьм фикирда къуна, 2 килони 500 грамм хьайитІа хьсан я. Бязи алибри зеэр - им 2 килони 700 грамм яз гьисабзава. Эгер и фикир бинедиз къачун хьайитІа, мадни хьсан жеда. Зеэр яз кьул гун четин акъвазиз хьайитІа, имам Абу Гьанифадин мазгъабдин бинедаллаз, гьа кьулуьн къадардин кьимет пул яз гайитІани жеда. Инал ихьтин са кар

кьейд авун лазим жезва. Абу Гьанифадин мазгъабди зеэр яз гудай кьулуьн къадар 3 килони 400 грамм (бязибуру 3 килони 700 грамм лугъуза) тайинарнава ва ана зеэр кьулуьнал гудайла сагъдин са паюнилай я гузвайди. Гьаниз килигна пул тахминан 2 кило кьулуьн гьисабдай гун лазим жезва. ИкІ яз хьайила шафиитри, ният авуналди икІ лугъун лазим я: зеэр пул яз имам Абу Гьанифадин рехъ къуна гузва. Гьакі ятІани, Шафии мазгъабдин рекъе авайбуру зеэр кьулуьналди гайитІа хьсан я.

Закатдин зеэр алуддалди ихьтин ният авун лазим я: “За жувалай (жуван уьмуьрдин юлдашдилай, хцелай, рушалай - абурун тварар къуналди) ферз тир сагъ – закату-ль-Фитр Сад Аллагъдин тварцелди гун ният ийизва”. Эгер яш хьанвай мусурмандилай маса мусурманди зеэр гузвас хьайитІа, ам векил яз къун лазим я.

Закату-ль-Фитр гьа закат хьиз анжах инсанрин тайин къатариз гун лазим я:

1. АкьалтІай кесиб, къекъверавилин гьалда авайбуруз (яни лазим къадардин 20-30% доход авайбуруз).
2. Кесиб яз са гьал яшамин жезвайбуруз (яни лазим къадардин 70-80% доход авайбуруз).
3. Закат кватІунихъ, хуьнихъ, гьисаб кьунихъ ва паюнихъ галаз алакъа авайбуруз.
4. Цийиз диндал атанвайбуруз (яни Ислам къабулна куьмек герекбуруз).
5. Махсус икьрардин бинедаллаз азад авунвай лужариз (алай вахтунда ахьтинбур амач).
6. Чпел буржар алайбуруз, эгер абур Шариатди ихтияр ганвай рекъер патал (сагъламвал мягкемарун, туьн, чарасуз квал эцигун, пек-партал къачун патал ва икІ мад) къунвас хьайитІа.
7. Чеб гьакъикъи дуьз рекъе аваз имансузрихъ галаз пак дьяе (гъазават) ийизвайбуруз.
8. Рекъе авайбуруз (яни Шариатди ихтияр ганвай сиягъатда аваз лазим такъатар гумачирбуруз).

Кьетендиз кьейд авун лазим я хьи, закат анжах винидихъ тварар къунвай жуьредин мусурманриз гун лазим я. Масадбуруз (месела, винидихъ лагъанвай категориядик акат тийизвай етимриз, инвалидриз, мискІинар эцигуниз) гун дуьз туш. Ихьтин дуьшуьшра закат къалпди яз гьисабзава. Сифте нубатда закат чпиз ам къезвай къуншиьриз, мукъва-къилиьриз (Шариатдин бинедаллаз чпи сагъ гуниз мажбур тирбур квачиз, инал паб, яшар тахъанвай аялар, таьмин тушир диде-буба... хуьниз мусурман мажбур я) гун лазим я. Эгер абурун арада чпиз закат къведай ксар авачиз хьайитІа, гьа и хуьруьн агъалиьриз гана кІанда. Эгер и хуьрени (шегъердани) ахьтин инсанар авачиз хьайитІа, къунши хуьрерин, шегъеррин агъалиьриз гуда. Гьар са касди гузвай зеэр, гьина адал суварин йиф гьалтнатІа гьа чкада гун лазим я. Вичиз талукъ тир сагъ къачур и ва я маса касдиз ам вичиз кІанивал харж ийидай (недай, маса гудай, пишкеш ийидай ва икІ мад) ихтияр ава. Сагъ пуд касдилай тІимил тушиз мусурманриз гун хьсан я. Гьаниз килигна са шумуд сагъ какадарна ахпа пагъайтІа хьсан я.

Сагъди мусурман гьвечІи гунагъри-кай, сивер хуьдайла хьайи гунагъри-кай михь ийизва. Гьадисда лугъуза хьи, мусурманди Рамазандин вацра къур (хвейи) сив цаварал тухузвач. Ам закату-ль-Фитр гудалди цавунни чилин арада амукъзава. Закату-ль-Фитр – сагъ гьар са мусурманди Рамазандин вацра сивер хуьн-техуьнилай аслу тушиз гун лазим я. Эгер сагъ виликрай ганвачиз хьайитІа, ам жезмай къван фад эвез хьувун лазим я, вучиз лагъайтІа им гьар са мусурман патал ферз (мажбур) кваллах я.

Гьакъикъи мазгъабрихъ галаз алакъалу месэлаяр

ШАРИАТДИН МЕСЭЛАЙРА ВАГЪАБИТРИН ЯГЪАЛМИШВАЛ

Эвел – алатай нумрайра

Кьурамугъаммад-гьажу Рамазанов

Суал: Эхиримжи вахтара акъатнавай инсанри тестиькарзава хьи, нагагъ гьуьлуь папаз пуд сеферда «зун вахъ галаз чара жезва» (тІалакъ) лагъайтІа, ва я са гафуналди «пуд тІалакъ» гайитІа, гьуьлни паб чара жезвач. И гафар дуьзбур яни бес?

Жаваб: Ваъ, дуьзбур туш. Кьуд мазгъабдин имамри, а мазгъабдин алибри, виликдай яшамин хьайи асгъабри ва табинри, вирида тестиькарзавай хьи, нагагъ гьуьлуь вичин папаз «пуд тІалакъ» гайитІа, ва я папаз пуд сеферда «за ваз тІалакъ гана» лагъайтІа, тІалакъ жезва.

Шиитрин «зайидият» твар алай хилен терефдарри ихьтин гафари итимни паб чара ийизвач лугъуза. ГьакІни Агъмад бин Таймийа ва адаз табий хьайи Исламда цийивилер твазвай эхиримжи вахтара акъатнавай ягъалмиш тир инсанрини шиитри хьиз тестиькарзава. Сириядай тир Исламдин вири дуьньяда машгъур алай вахтунин чехи алим Мугъаммад Саид

Рамазан Аль-Бутіиди вичин «Мухаразатун миналь-фикъгиль-мукъарин» ктабда кхьизва: «Инал лагъай гафари тІалакъдал гьизва лагъана имамри акъуднавай къарар тестиькарзавай муьжуьд гьадис ава. Абурукай кьве гьадисда бязи хильяф (гаф сад тахъун) ава, амай ругуд гьич хильяф авачир гьакъикъибур я. Гьа са вахтунда хильяф авачир ихьтин арада тІалакъ жезвач лугъудай гьич са гьадисни авач. И месэла куьлуь-шуьлуьярни галаз чириз кІанзавай кас инал твар къур ктабдин 99-125-чинриз килиграй. Гьа ктабда ихьтин арада тІалакъ жезвайди тестиькарзавай Кьурьандин аятарни гьадисар гьанва.

Гьавилай эгер инсанди Кьурьандин аятрин, гьадисрин ва кьуд мазгъабдин имамрин гафарин гьакъиндай къайгъусузвал авуна, вичи пуд тІалакъ гайи дишегълидихъ галаз санал яшамин хьхьайтІа, ада амай уьмуьрда зина ийида. Кьуй Аллагъди   чун идакай хуьрай.

Табиинрикай виридалайни машгъур ва зурбади тир Мугъаммад бин Сайрана лагъана: «Аллагъдал   кьин хуй, за уьмуьрдин кьене жуван гьилералди гьич верч тукІурди туш, амма пуд

сеферда тІалакъ гайидалай кьулухъ дишегълидихъ галаз санал яшамин жедай ихтияр ава лугъуз тестиькарзавай инсан за жуван гьилералди тукІвадай».

Суал: Бязибуру Ша'бан вацран юкьва авай йифиз (Бараатдин йиф) Аллагъдиз   эвер гун, а йифиз ибадат авун ва адалай кьулухъ къезвай юкбуз сив хуьн чІуру цийивал (бид'а) я лугъуз тестиькарзава. Им гьакі яни?

Жаваб: Ваъ, акІ туш. Дуьа кІелун ва маса хьсан амалар авун патал мусурманар кватІ хуьн, йифериз ибадат авун, сивер хуьн – ибур вири меслят кьалурнавай амалар я ва абур Исламди мус хьайитІани, ийидай ихтияр гузва. Сив анжах ам хуьн гьарам тир йикъариз – Сив хуьнин суварин юкбуз, Кьурьандин суварин юкбуз ва адан гуьгъуьнай къезвай «ташрикдин» пуд юкбуз хуьдай ихтияр авач. Нагагъ и амалар багъа варцара, йикъарани йифера авуртІа, къезвай сувабдин къадар хейлин артух жеда. Гьар са вацран юкьва авай юкбуз (и йикъариз «лау йикъар» лугъуза) сив хуьн меслят кьалурзава, Ша'бан вацран юкьва сив хуьн генани лайихлу амал

я. Ша'бан вацран юкьва авай йифиз ксун тавуна ибадатар авун хьсан амал тирди Пайгъамбардин   папа Айшади   ахъайнавай гьадисди хабар гузва. Айшади   лагъана: «Са сеферда йифиз Аллагъдин Расул   меселай къарагъна ва Аллагъдиз   сажда авуна. Ам сажда да акъван пара вахтунда акъвазна хьи, гьатта заз ада чан гайиди хьиз хьана. За къарагъна адан гьвечІи тІуб юзурна...». И гьадисдин эхирдай Айшади   лугъуза: «КапІ авурдалай кьулухъ ада завай жузуна: «Ваз им вуч йиф ятІа чидани?» За жаваб гана: «Аллагъдизни   Адан Расулдиз   хьсандиз чида». Пайгъамбардини   лагъана: «Им Ша'бан вацран юкьва я. И вацран юкьва хьайила Аллагъ   Вичин лужариз килигзава ва чтин гунагърилай гьил къачун тІалабзавай лужарин гунагърилай гьил къачуза, регъим тІалабзавай лужар Вичин регъимдик кутазва». И йифиз дуьа кІелуникай рахайтІа, Умар асгъабди, Ибн Мас'уда, Абу Валя, Каабуль Агъбара (абурулай Аллагъ рази хуй) ва маса чехи асгъабри ам кІелун хьсан тирди тестиькарзава. Ибур вири инкар ийизвай авамри чпиз хабар авачир шейэр авачир шейэр я лагъана фикирзава.

Зайиф гъадисриз табий хъуникай

Зайиф гъадисар – ибур гъакъикъи гъадисрихъ авай сад ва я са шумуд шартI авачир-бур я. Имам ан-Нававиди вичин «Арбаина» тIвар алай ктабда ва маса ктабра кхъенва: «Алимри гаф сад авуна лагъана хьи, зайиф гъадисриз табиий жедай ихтияр ава». И гафар Ибн Гъажар Гъайтамиди, имам Субкиди ва маса чIехи алимри тестикъарзава.

Макъала:
Гъажимурад Омаргъажиев

Ибн Гъажар Гъайтамиди лугъузва: «Чна зайифди я лагъана фикирзавай гъадис гъакъикъатда (фи нафсиль амри) гъакъикъи гъадис хъун мумкин я, и вахтунда адал амал авур касдиз суваб жеда. Гъадис гъакъикъиди тушиз хъайитIа, адаз табиий хъун гунагъ туш, са шартI кбиле хвейила – ам гъалалдихъ ва гъарамдихъ галаз алакълуду хъана кIандач». Месела, са гъадисда са гъихътин амал ятIани гъалалди я лагъанва ва маса гъадисда, ам авурла, гунагъ жедайдакай хабар ганва. И арада кве гъадисдикай анжах гъакъикъидаз табиий хъана кIанда, зайифдал амал авурдаз гунагъ жеда.

Гъакъикъи гъадисар жагъун тавур чIавуз, Агъмад бин Гъанбала зайиф гъадисрал бинеламиш хъана къарарар акъуддай. Адаз Абу Давуд табиий хъана. Абу Давуд тестикъардай: «Са нин ятIани фикирдиз (арраью) табиий жедалди, зайиф гъадисдиз табиий хъана амалар авунни хъсан я».

Гъакъикъи гъадис жагъун тавурла имам аш-Шафииди «мурсал» гъадис (мурсал – гъакъикъиди тушир гъадис) делил хъиз гъидай. ГъакIни хъсан амалар авуниз эвер гудайвал Тирмизиди, Байгъакъиди, Багъавиди ва маса зурба алимри зайиф гъадисар ишлемишдай ихтияр гузвай. Ибн Абидина вичин «Гъашият радду мухтар» ктабда Ибн Абдулбаридилай, ада вичин нубатда Ша'ранидилай къуд мазгъабдин имамрин гафар агакъарна: «Эгер гъадис гъакъикъиди ятIа, ам зи мазгъаб (рехъ) я. Дугъриданни, зайиф гъадисдиз табиий хъана хъсан амалар ийидай ихтияр ава». Зайиф гъадисдиз табиий хъун патал амал авуна кIанзавай шартIар:

1. Гъадис лап зайифди тахъун ва адаз анжах меслят къалурнавай, хъсан амалар авун патал табиий хъун;
2. Гъадис вири гъадисрин умуми бинедихъ галаз къурди хъун. Месела, малум я хьи, рагъдандин кIунин гуьгъуьнай суннат-ратибат капI ийизвач. Нагагъ и кIунин гуьгъуьнай суннат-ратибат авуна кIанзава лугъузвай зайиф гъадис хъайитIа, адаз табиий жедай ихтияр авач, вучиз лагъайтIа а гъадис умуми бинедик акатзавач ва ам къуватдай вегъезвай маса гъакъикъи гъадисар ава;
3. Зайиф гъадисдиз табиий жедайла, чна фикирна кIанда хьи, мумкин я, Мугъаммад Пайгъамбарди ﷺ а кIвалах авуна ва я гъа гафар лагъана. Амма 100% якъиндиз ам Пайгъамбарди ﷺ авур амал ва я лагъай гафар я лагъана фикирна кIандач. И шартIар имам Мугъаммад ан-Навави Джави «Бидаяту-ль-гъидаят» ктабдин баянда гъанва. Мугъаддисрин (гъадисдин алимрин) фикирдалди, вяз гудай вахтунда зайиф гъадис ам агакъарнавай инсанрин цIиргъни галачиз ва ам зайиф гъадис тирди хабарни тагана гъидай ихтияр ава. Амма гъалалдихъни гъарамдихъ, инанмишвилихъ (акъида) галаз алакълуду месэлайра зайиф гъадисриз табиий жедай ихтияр авач.

Шалбуздагъда авай Сулейманан пIирел зиярат

Къиблепатан Дагъустанда гатуз виридалайнигъафинсанризиярат ийизвайди Сулейманан пIир я. И зияратДокъузпарарайондиндагъ-ларикай сад тир Шалбуздагъдал ала. Пара инсанар и дагъдал ял ягъунмураддалдисиягъатийидай-валхкажжезва. Абуриуьлкъведин тIебиатдингуьзелвилисустарзава. Ициферилайвинизхкажхъанвай дагълар, миллион йисар идалай вилик чилин мяденрай акъатай цIу гадарай еке къванер, дагъдин кукивал алай живер ва муркIар цIрайла, ина хъанвай вирер ва масафикиржелбийидай, ажайиб шейэр ава.

Макъала:
Абдулгалимов Зиявудин
Дербент р-он, Хазар хуьр

Аллагъ-Тааладин кIани лукIран – Сулейманан пIирел зиярат авун патал иман гъанвай мусурманри яргъи ва четин рехъ атIузва. Сулейман (адалай Аллагъ рази хъуй) Мугъаммад Пайгъамбардин ﷺ тайифадикай, яни Къурайшитрикай тир Абу Муслиман несилдикай я. Ислам райж ийизвай араб-мусурманрин къушунрин кбиле аваз Дагъустандиз атанвай Маслама ибн Абду-ль-Маликаз (адалай Аллагъ рази хъуй) Дагъустандин халкъди ихътин тIвар гана. Ам гъижрадин 115-йисуз (733-734) атанай.

Яргъалай килигайла, Шалбуздагъдин кIане хъиз ПIир Сулейманан сурал эцигнавай къубба алай имарат акъазва. Гъайиф хьи, шейх рагъметдиз феийи ва къуббадин имаратэцигнавайвахтуникайкхьинар жагъанвач.

И имаратдин цIак са къван ква, ада и пIир цIийи хъувур къайдадикай хабар гузва:

и дунья фана я. И пIир шейх Сулеймананди я. Ам Къурайш тайифадикай ва Абу Муслиман несилдикай тир. ПIир Аллагъ ﷻ патал Ашурбека дуззар хъувуна. И пIирен устад Джигерханан хва Къурбан я.

ПIирен цIал алай маса кхьинри и кIвалахар гъижрадин 1200-йисуз (1783-1784) хъанвайди баян гузва. Лгарин хуьрени ПIир Сулейман рагъметдиз феийи вахтуникай хабар гузвай кхьинар ава: Хазри хуьре (им Самур вацIан атIа пата авай, алай вахтунда Азербайжандик акатзавай хуьр я) яшамис хъайи шейх Джунайд (Аллагъди адан рубъгъ нурлу авурай) гъижрадин 651-йисалай къулухъ рагъметдиз фена ва ам кечмиш хъайидалай къулухъ 30 йис алатнава. Фана дуньядай Женнетдин кIвализ куьч хъана шейх аль-Багъдади, ...ман шейхдин хва ПIир Сулейман Пайгъамбардилай ﷺ къулухъ гъижрадин 680-йисуз (1253-1254).

Идалай къулухъ вад виш йисалайни гзаф вахтунилай авунвай кхьинар: мад Заманшейх Ашур ибн Исмаил ПIир-кент хуьряй 1171-йисалай къулухъ Къурбандин суварин йифиз агъа дуньядиз куьч хъана. Ам жумья йиф тир, къуй Аллагъди ﷻ абур вири вичин регъимдик кутурай! Амин. Абур вири иман

гъанвайбурун гъаким Али асгъабдин ﷻ несилдикай тир. Агъа дуньядиз феийи пуд шейхдикай ахъайзавай кхьинар: шейх Джунайд гъижрадин 651-йис (1222-1223-йисар) шейх ПIир Сулейман гъижрадин 680-йис (1253-1254-йисар) шейх Заман гъижрадин 1171-йис (1757-1758-йисар) Докъузпара райондин Къуруш хуьруьн патав, Шалбуздагъдин мукъув мад са пIир ава. Адан цIак квай къванцел кхъенва: «Бисмиллягъи-р-рагъманир-рагъим. Ля илягъа иллялагъ, Мугъаммаду-р-расуллолагъ (Регъимлу ва мергъаметлу Аллагъдин тIварцIелди. Сад Аллагъдилай гъейри мад аллагъар авач ва Мугъаммад ﷺ Адан илчи я). Им машгъур тир Сулейман ва адан диде акъвазай чка я». ПIир Сулейманан кве пIир бахшнава. Сад Къурушрин патав

садакъа адахъ муьгътеж инсанриз, жуван хуьре авай мукъва-къилийриз, кесибриз гайитIани еке суваб жеда. ПIирен тIварцIихъ садакъа къадайла, ам хуьре авай муьгътеж инсанриз пайда лагъана ният авуртIа хъсан я. Гъайиф хьи, Шалбуздагъда паяй бязи садакъаяр лайихлу инсанрал агакъзавач, абур вара-зара жезва.

КапI ийидай кIвалелай са тIимил анихъ феийла раг ава. Инсанри лугъузва хьи, нагагъ и рагарда авай арадай физвай кас гунагъкар хъайитIа, адавай анай винел физ жедач, гъатта туба тавунмаз, амма гъакъикъат анжах Аллагъдиз ﷻ чида.

Генани дагъдиз хкаж хъхъайла, мад са капI ийидай кIвалел дуньш хъезва ва адалай са тIимил кIане хъиз дагъда авай живерни муркIар цIрайла ибарат хъанвай лап къайи яд авай дерин вир ала. Мусурманар ПIир Сулейманан

гъай ПIиркент хуьре ва мукъудни Шалбуздагъда.

ПIир Сулейманакай гзаф риваятар, суьгъбетар ава. Абурукай сада лагъанва хьи, вич агъа дуньядиз мугъман жедалди ПIир Сулеймана лагъана: «Зун кьейила зи мейит мяфедал эцигна текдиз тур». Инсанри шейхди лагъайвал авуна. И арада лиферин са луж атана, мейит алай мяфе цавуз хкажна ва ам гваз Шалбуздагъ галай патахъ лув гана. Ахпа абуру мяфе исятда пIир алай чкадал эцигна. Лифери шейхдин мейит тухудайла, ял ягъай чкадал Къурайш (Къуруш) хуьруьн патавни пIир эцигнава. Шалбуздагъда авай пIир шейх Сулейманан сурун винел эцигнавайди я.

ПIир Сулейман Аллагъдин ﷻ вали тир, ада малар ва хипер хуьзвай, лугъуда хьи, адаз гъайванрин чIал чидай. Исвятда ПIирен патав капI ийидай кIвал эцигнава, ина гъатта йиф акъудайтIани жеда. ПIирел зиярат ийиз къеззавай инсанри инал садакъаяр гъизва, абур муьминриз пайзава. Пелбетда, садакъа паюн – им хъсан ва суваб авай кIвалах я, амма пIир алай чка чиркинардай ихтияр авач. Бязибуру чпелай къулухъ зирзибиларни тазва. Мада,

сурал зиярат авуна Аллагъдин ﷻ валидикай берекат къачун патал къеззва. Амма пIирерал къведайла эдебар хуьн чарасуз я. Зиярат ийизвайбурун парталар шариятдин истемешунриз жаваб гузвайбуру хуьн лазим я. Пак чкадилай, Кябедилай хъиз, элкъведай ихтияр авач. Дагъдал алай вириз зам-зам лугъудай ихтияр авач. Вучиз лагъайтIа, гъакI лугъузвайбуру инсанар ягъалмишарзава. Зам-зам яд анжах Пак Меккада ава, ам акъатунин тарих Ибрагъимахъ ﷺ адан папахъ Гъажарахъ ва абурун хва Исмаилахъ ﷺ галаз алакълуду я. Шалбуздагъ Кябедиз, дагъда авай цин вир зам-замдиз тешпигъ авуналди мусурмандиз кутуг тавунвай амалар ийизвай инсанар Аллагъдин ﷻ ажугъдик акатун мумкин я. Михьи чкайриз эдебар хвена зиярат ая, инша-Аллагъ, икI авуртIа берекат жеда. Алай вахтунда зияратдиз физвай рехъ дуззарун паталди зурба кIвалах авунва. Гъатта иниз экв ва яд гъанва. Зияратчияр патал ял ядай кIвалер эцигнава. И кIвалахар авун патал чи ватангъли Сулейман Керимова такъатар чара авунва. Къуй чи виридан ва адан гунагърилай Аллагъди ﷻ гъил къачурай! Амин.

Суфийрин суьгьбетар

Кьиникьдикай катиз клан хьайи ахмакьдикай кьиса

Са сеферда Сулейман пайгьамбардин ﷺ кьилив куьмерк тлалабиз са инсан атана. И арада Сулейманан ﷺ кьвализ мугьмандиз Азраил малаикни ﷺ илифна. И инсан Сулейманан ﷺ кьвале аваз акур члавуз Азраил ﷺ мягьтел хьана адаз килигиз амуькна, ахпа малаик элкьвена хьфена. Вичиз Азраил ﷺ килиггай кьайда акурла ахмакь-инсандиз кичле хьана ва Сулейман пайгьамбардивай ﷺ куьмерк тлалабна. «Ваз вуч кланзаватла лагь, Аллагьдин ﷻ лукI», - лагьана пачагьди. «Заз жуваз малаик килиггай кьайда акурла кичле хьана, белки адаз зи чан вахчуз кланзава. Регьимлу пачагь, тлалабзава за вавай, эмир це ваз муьтгьугь тир гаруз, ада зун са легьзедда Индиядин чилел тухудайвал». Сулейманани ﷺ ахмакьдин тлалабуниз жаваб гана ва гару ам гьасятда Индиядиз тухвана. Идалай кьулухь мад са сеферда Азраил ﷺ пачагьдин кьилив атайла, ада малаикдивай жузуна: «Эй Аллагьдин малаик, вучиз вун алатай сеферда а кесиб инсандиз чин чурна килигнай? Вун гьа кьайда килигна лугьуз ада завай вич Индиядин чилел тухун тлалабна». Малаикди жаваб гана: «Аллагь-Таалади заз а касдин чан Индиядин чилелай вахчун эмирнавай, гьавилай гьа юкьуз ам ви кьвале аваз акурла, зун мягьтел хьанай. Бес ви кьвалай Индиядиз кьван садни-са шумуд йикьан рехь ава хьи. ГьакI ятлани зун гьа вахтунда Аллагьдин ﷻ эмирдиз табий хьана са легьзедин кьене

Индиядиз фенай ва гьанай а гунагькардин чанни вахчунай».

И кьисадиз чна вирида фикир гун лазим я, кьиникьдикай гьич садавайни катиз жедай туш. Чалай алакьдайди анжах кьиникьдиз гьазур хьун я, гьавилай кьуй Аллагьди ﷻ чаз агьа дуньядиз физ гьазур жедай кьуват гурай!

Имамди халиф Аллагьдин ﷻ ажугьдикай хвейи кьайда

И вакьиа Андалусияда (Испанияда) хьана. Им мусурман халифат виридалайни еке хьанвай вахт тир. Гьа вахтунда Андалусиядиз регьбервал Абдуррагьман ан-Насира гузвай. Пачагь яшамииш жезвай шегьерда имам ва шариатдин кьазийрин кьазии аль-Мунзир бну Саид яшамииш жезвай. Са гьикI ятлани пачагьдиз са кьвал бегенмиш хьана ва ам вичин папарикай садаз маса кьачуда лагьана кьетIна. Ада а кьвалин кьимет эцигун патал вичин инсанар ракурна. Кьвал лагьайтIа, етимринди тир ва абуруз килигзавай анжах са кьаюм тир авайди. А инсанри кьвалин кьимет гьикьван ятIа кьаюмдиз лагьана ва ада имам аль-Мунзиравай кьвал маса гуниг гьакьиндай меслят тлалабна. «Ингье гьа икьван кьимет гана зи кьвализ халифди», - лагьана кьаюмди имамдиз. Имам мягьтел хьанвай, вучиз лагьайтIа кьвализ лап тIимил кьимет ганвай. Кьвал етимринди тир, гьавилай адан патахьай жаваб кьаюмди гузвай. «Акьван ужуз кьиметдай кьвал гумир ва кьимет артухар хьия лагь», - лагьана имамди кьаюм пачагьдин кьилив

ракурна. Халифдизни и кар бегенмиш хьанач ва ада вичи а кьвал гьич маса кьачудач лагьана жаваб хгана.

Гьа са вахтунда аль-Мунзираз и кьвал пачагьдин рикле амуькьиз ва ада ам гьикI хьайитIани ужуз кьиметдай маса кьачуз кичIезвай. Имамни фена кьвал са жизви чурна ва са цал маса гана. Нетижата са цлан кьимет халифди гузвай вири пулунилайни гзаф хьана.

Имамди авур амалдикай хабар хьайила, халиф тажуб хьана ва адаз вичин кьилив эвер гана жузуна: «Вучиз вун акI авуна? Вучиз вун кьвалин са пад маса гана?» Имамди жаваб гана: «За Аллагь-Таалади Кьурьанда эмирнавайвал авуна». И арада ада Хизри ва Муса пайгьамбаррин ﷺ кьиса ахьайна. Хизрини ﷺ Муса ﷺ етимрин луйткведа авай члавуз пачагьди ам вахчун тийидайвал Хизриди ﷺ луйткведин кланяй теквен акьудна, гьикI хьи пачагьди гьар са цийи луйткве вахчузвай. Ахпа пачагьдин инсанар атайла, абуруз луйткведин клане теквен авайди акуна ва адак хьурнач. Зазни вун етимрин кьвал ужуз кьиметдай маса кьачуз кичIе хьана, гьавилай адан са цал маса гана. Гила халифдиз маса рехь амуькьнач, ада кьвал лайихлу кьиметдихь маса кьачуна.

Гьа арада имамдихь элкьвена халифди лагьана: «Гьакьикьатдиз табий хьун патал чун генани лайихлу я, валай Аллагь рази хьуй, вун заз дуьз рехь кьалурна ва Аллагьдиз ﷻ хьел гьидай амалдикай хвена».

АЯПРИН ЧИН

Диндал кьеви Латифа

Макьала:
Лейла Бахадори

Латифа гьвечIи члавалай хьсан кьилихдалди тафаватлу жедай, диде-бубадин члалаз килигдай руш тир. Адаз яргьи ва хьубьгуьл памбаг хьтин, виртIедин ранг алай чларар, еке вили вилер ва дакIур хьубьгуьл пIуззарар авай. Хьубьредайла адан хьубьхверал гьвечIи фураар акьатзавай. Са гафуналди, Латифа рикIиз чими бицIи руш тир. Виридалайни диде-бубадин рикI шадарзавайди а кар тир хьи, абурун рушаз Аллагьдихьай ﷻ гьатта бязи чIехи мусурманрилайни гзаф кичIезвай ва ферзер вахт-вахтунда лайихлу кьайдада тамамарзавай. Азандин ван хьанмазди ам капI ийиз гьазур жезвай ва ам тавуна гьич тазвачир. Экуьнин кпунал кьарагьиз гьикьван четин ятIа кьез чизва жеде, иллаки вун гьвечIи руш (ва я гада) яз хьайитIа. Амма Латифа экуьнин кпунин азандин сифте гафарин ван хьанмазди кьвачел кьарагьзавай, гьатта диде вичин рушал мягьтел жезвай ва вичиз ихьтин велед гайи Аллагьдиз ﷻ шукур ийизвай. Са йифиз Латифадиз гьетерин марфадиз килигиз клан хьана. Дидени буба ахварал фейидалай кьулухь руш дакIардин клане цавай аватзавай гьетериз килигиз ацукьна. Ам цава авай ацIай вацраз, вацран ишигьди чпин кьвалин гьаят гьикI экуь авунатIа килигзавай ва, гьелбетда, аватзавай гьетер гьисабзавай. Аватзавай бур гьетер туширди, гьаклан метеорар тирди рушаз чизвай, амма абур гьетер я лагьана фикир авурла, Латифадиз хуш жезвай. Пенжердин кланик ам ахварал фена ва вичин месел гьикI, гьи вахтунда хтанатIа адан гьич рикIелни аламачир. Экуьнахь муьдзинди азан кIелна ва муьминриз кпунал эвер гана, амма

кьизилдин рангунин чларар авай Латифадиз азандин ван хьанач. Анжах ракуьнин нурари руш ахварай авудна. Латифади вилер ахьайна ва адай гьарай акьатна: «Я Аллагь, рагь экьечIна, за экуьнин капI авунач!» Экуьнин капI авурдалай кьулухь дакIардал ацукьна гьар юкьуз рагь экьечIдалди гуьзетзавай рушан кефи кье хана ва ам кьевиз шехьна. Вили вилерай накьварин вацIар авахьна. «За вуч авуна?! – шехьзавай Латифа. – За Аллагьдиз ﷻ хьел гьана. Адаз акьван регьуь хьанвай хьи, гьатта диде-бубадиз вич кьалуриз кичIезвай. Латифа вич-вичиз экуьнин кпунал кьарагьна капI ийизвайди ва рагь экьечIдалди гуьзетайдалай кьулухь ксун хьийизвайди диде-бубадиз чизвай, гьавилай абур пакамаз руш авай кьвализ гьахьзавачир. Амма экуьнин

туьн нез Латифа татайла, диде адан кьвализ гьахьна. КилигайтIа, руш кефи авачиз месел ацукьнава. Руш кьужахда кьуна дидеди ам секинариз эгечIна. Рахаз жедайвал руш секин хьайи члавуз, дидеди сулар гуз башламишна. Регьувилляй чин яру хьанвай Латифадини вичин пашманвилдин себеб вуч ятIа ахьайна. - Диде, зун экуьнин кпунал ахварай аватнач, за вуч ийида? Гила зун Аллагьдиз ﷻ клан хьжедачни? Гила зун гьикI яшамииш жеда, диде? – лагьана Латифади ва сес хьажна шехьна. Рушан шехьун акьвазардайвал дидеди ада са жизви гьарайна ва лагьана: - Зи руш, ваз экуьнин кпунин азандин ван хьанани? - Ва-а-а-а, - язух кьведай кьайдада жаваб гана руша. - Белки ваз икьамат кIелдайла ван хьана?

- Ва-а-а, - генани язух кьведай тегьерда лагьана Латифади. - Ваз кпунал кьарагьиз кланзавайни? - Эхь, гьелбетда, кланзавай, - жаваб хгана ада. И арада дидеди вичин рикI алай рушан гардан кьуна лагьана: - Зи руш, Аллагь ﷻ регьимлуди я, Ада чаз чи дин четинди авунач. Эгер ваз капI ийиз кьарагьиз кланзавайтIа, амма вахтунда ахварай аватначтIа, ам гьа ахварай аватай вахтунда хьия, яни кьаза хьия ва Аллагьдивай ﷻ гьил кьачун тлалаб. Дидедин гафарин ван хьайила шад хьанвай руша кьил инихь-анихь юзурна хабар кьуна: - ГьакI кьаза хьувурла вири дуьз жедали? За цуьквер эцигдай кьаб хайи члавуз ваз хьел атанай ва заз жаза ганай кьван, Аллагьди ﷻ заз жаза гудач ва гьил кьачуда, яни? - Эхь, зи хьсанди, вучиз лагьайтIа Аллагь ﷻ лап регьимлуди я, Адаз гьил кьачуз кландайди я, идалайни гьейри, вун кьасухдай кпунал кьарагь тавуна ксанач хьи. Гьелбетда, кьведай сеферда йифен кьулар жедалди дакIардин клане ацукьмир ва маса кьвалахрал машгуьл жемир, вахтунда кус. - Шукур хьуй Аллагьдиз, - лагьана шаддиз руша ва ахьа хьайи капI эвез хьийиз тади авуна. КапI хьийидалди ада вичиз бубади чирай дуьа кIелна: «Я Аллагь, Вун лукIарилай гьил кьачузва, Ваз гьил кьачуз кланзава, икI хьайила залайни гьил кьачу ман», - ва вичин патайни алава хьувуна: «Зун мад гьич са члавузни, са члавузни, са члавузни йифен кьулар жедалди гьетериз килигиз акьваздач, абуруз килигун патал са 15 декьикьани бес тир. Мад экуьнин капI ахьа тежедайвал, и йикьалай кьулухь ам ксудай вахт алуькьнамазди ксуз чалишмиш жез хьана.

Исламдикай шипрар

Индира Шагъбанова

Исламдин дин

Чешме хъиз пак тир динди Исламди,
Тазвач гунагъиз - бахт я – инсандив.

И дин Камал я, Виждан я чѐхи,
Ам чин тийирдаз гъижран я чѐхи.

Алад, лукI хъана, Аллагъдин рекъе,
Алахъа цуьк цаз гунагърин рекъе.

Къуй и саягъ рагъ – къанун хъурай чи
«Аллагъ вири!» лугъун хъурай чи.

Шагъ це, инсанар, Къуръандиз куьне,
Яб це везинлу азандиз куьне.

Черейрал хкаж Исламдин пайдах,
Михъивилинни имандин пайдах!

Кафиррин чка Жегънем я, дустар.

Халкъдиз писди, къацайди кIандач,
Ризкъидин къил хъиз ацIайди кIанда.

ИйизватIа ни Аллагъдиз икрам,
Са ам паталди дуьня я гъамам.

ВикIегъ я, лекъ хъиз, Аллагъ герекди,
Квахъда, мекъ хъиз, гунагъ герекди.

Исламдиз кIандач шит рахун-фитне
Чалкечирвилер, я авун дяве.

КIандач чуьнуьхун, тапарар авун,
Сагъивилин кIвализ азарар тухун.

Аллагъди лукIраз туьмер ийида,
Адакай пак кас – Гомер ийида.

Муьтгуьгъарда адаз илимдин рекъер,
Багъишда девлет, гъакимрин сегъер...

Ша, инсанар, куьн Исламдин рекъиз.
КIанзаватIа квез хъсанвал ийиз.

Мурад ятIа чил женнетдиз элкъуьн,
Паквилин къавук кутур куьне куьн.

Аллагъ кIан хъухъ!
КIанда Аллагъ – цаварин Шагъ,
КIанда Къуръан заз Валлагъ.

КIанда Калам, лишан алаз,
Сад Аллагъди бахшнавай чаз.

Абуру нур, эквер хуьзва,
Михъивилин рекъер хуьзва.

Аллагъ кIан хъухъ – писвал жедач,
Даим мублагъ йис ваз жеда!

Инсандин руьгъ

Инсандин рикI тав я, Валлагъ,
Ана Аллагъ аватIа, гъагъ.

Ахътин руьгъ я намус, виждан,
Хуьзвай сагъдиз дуьнья, инсан.

Меккедин нур, дуьбаяр саз,
Булахарни чешмеяр лаз –

Вири ана ава, сад яз,
И кардал зун пара шад я!

Къени крар, хъана вацIар,
Физва анай, къилеллаз яр.

Гунагъсузар кIан я Адаз,
Кафиррин къил кукIвариз, хаз.

Уьмуьрдин чан къенивал я,
Ам чи сагъвал, диривал я.

Къенивал–рагъ, къенивал–нур,
Хуьзва рикIин, руьгъдин абур.

Къуръан

КIелзава за михъи ктаб – Къуръан дуст,
Адан гъар са аят якъут, гевгъер я.
Заз къалай – къуз жезва масан , дуст,
Нани кIела Ам! – им зи рикIин эвер я.

Къуръан экв я, атанвай чаз цаварилай,
Хазина тир чирвилерин, камалдин.
Рази я зун адан вири гафарилай,
Мад гъикI лугъуй Сад Аллагъдин лукIра?!

Къиблелемади хъиз рехъ къалурзава Къуръанди,
КIеве гъатай, мичIе гъатай инсандиз.

Къенивал - хуьз, ада писвал негъзава,
Зи йикъай михъи бустан – багъзава.

Аятри, къвез, зи бейнида мугъзава,
Гъавилий, дуст, зун кIвачелла, сагъзава.

Жегъеннемдиз фида ам инкар авурди,
Гъатда даим адан беден цIаяра.
Пак Ктабдиз гъурмет, икрам ийирди,
Виневайда хутахда, дуст, цаварал.

Къуръан кIелиз, азан лугъуз датIана,
Аллагъ кIан хъун битмиш жезва зи чанда.
Ам галачиз – сагъивилин сим атIана,
Акурай ваз гъатна зи чан гуранда.

Къуш жезва зун, Халикъдин тIвар мецеллаз,
Гъедни жезва, цIулаввилин къил хадай.
Къуръандин тай я цавал, я чилеллач,
Вакайни, дуст, динчи хъухъ зи гъил къадай!

Камаллу келимаяр

Алагъдин дин иер я,
Ам зигъиндин сегъер я.

Чирвилин гуьул, муьгъуьт я дин,
Тикзвай чи камалдин син.

Аллагъ рикIел алачирди,
Язва намус амачирди.

Це Аллагъдиз кIанивал,
Къвада нурар вири вал.

Дуьнья хуьзва Гъакъуни,
Сад Аллагъдин гафуни.

Сад Аллагъдин багъа илим,
Чир авун я халкъдин регъим.

Тийизвайди гъурмет – хатур Халикъдиз,
Юлдаш жеда руквадаллай кепекдин.

Аквадач квез садрани зун начагъдиз:
Аллагъдин тIвар куьза рикIе, чи рагъ хъиз.

КIваликайни мискIин ая, галатмир,
Азан кIан хъухъ, маса ванцив агатмир!

КIан тушгIа ваз гъалтна вахтсуз сурарал,
КIела Къуръан, кужум Адан сураяр.

Аллагъдин Гъахъ, ракъинин нур хъиз, экуь я,
Ада, инсанрин мичIи руьгъер вичин ишигъдай
ацIуриз,
Уьмуьрдин гуьрчегвал артухарзава.

Уьмуьрдай гъахъсузвилер квахъна кIанзаватIа,
Аллагъ рикIеллаз яшамиш хъухъ.
Анжах ахътиндаз дуьньядин къадир чир жеда.
А гъа кас чун халкънавай Халикъдин жавагъиррин -
Девлетрин сагъиб жеда.

ГЪАР ЙИКЪАН ДУЪА

«Ваджагъту» дуьа

И дуьа гъар са кIунин (къейидахъ ийизвай кIунилай гъей-
ри) сад лагъай ракатда «аль-Фатигъадин» вилик кIелун сунна
я.

وَجْهَتْ وَجْهِي لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفًا مُّسْلِمًا
وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ
رَبِّ الْعَالَمِينَ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ

Ваджагъту ваджгъия лиллязи фатIара-с-самавати валь-
арза хIанифан муслиман ва ма ана миналь-муширкина.
Инна саляти ва нусуки ва махIйая ва мамати лиллягъи
раббий-гIалямина. Ля шарика лягъу ва бизалика умирту ва
ана миналь-муслимин.

Мана: мусурман яз, михъи дин гваз за жуван чин чилерни
цавар халкъ Авурдахъ элкъуьрнава, зун Аллагъдиз ﷻ шерик
гъизвайбурукай туш. Дугъриданни, зи капI ва гъаж, зи уьмуьр

ва къиникъ вири дуьньяйрин Раббидин Аллагъдин гъиле ава.
Адаз шерик авач, икI тухун заз эмирнава ва зун мусурманри-
кай я.
Къейд: и дуьа кIунал анжах араб чIалалди кIелдай ихтияр
ава, лезги чIалалди мана кIелайтIа, капI чIур жеда.

Мусурмандиз башсагълугъ гудайла лугъудай гафар

إِنَّا لِلَّهِ مَا أَخَذَ وَ لَهُ مَا أُعْطِيَ وَ كُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِأَجَلٍ مُّسَمًّى
فَلْتَضَبَّرْ وَ لَتَحْتَسِبْ

Инна лиллягъи ма ахаза ва лягъу ма агIтIа ва куллю шайин
гIиндагъу биаджалин мусамман фалятасбир валятахIтасиб.
Дугъриданни, Аллагъдин ﷻ гъиле ава Ада вахчурин ва Ада
гайиди, гъар са инсандиз Ада тайин тир вахт эцигнава. Гъави-
ляй куьне сабур ая ва къисметдилай рази хъухъ.

Газетда ганвай ишарай-рин манаяр

Гуьгъуьнлай ишара къвезвай гафар:

Аллагъ ﷻ – Субгъанагъу ва Таала

Мугъаммад Пайгамбар ﷺ – Саллялагъу аляйгъи ва салляам

Маса пайгамбардин ва я чѐхи малаикдин тIвар ﷺ – аляйгъи-с-салам

Асгъабдин ва я зурба алимдин тIвар ﷺ – разияллагъу ангу.

Ат-тагьият келдайла тлуб юзурдани?

Сад лагьайди, Абдуллагь бин Зубайра ❁ Пайгьамбардин ❁ гьадис ахьайна: «Кпунал ацукьдайла Пайгьамбарди ❁ чапла гьил чапла метлел, эрчи гьил эрчи квачел эцигзавай ва тупалди ишара ийизвай» (Муслим).

Ан-Насаиди ва Абу Давуда Абдуллагь бин Зубайралай ага-кьарнавай гьадисда лагьанва хьи, Пайгьамбарди ❁ тупалди ишара ийизвай, амма ам юзурзавачир.

Кьвед лагьайди, Нафи'а ахьайна: «Кпунал ацукьдайла Абдуллагь бин Умара ❁ гилер метлрал эцигдай, тлуб хкаждай ва адаз килигдай. Ахпа ада лагына хьи, Пайгьамбарди ❁ лагына: «Ам (кьалурзавай тлуб) шайтандиз ракунилайни залан я» (Агьмад).

Чаз и гьадисрай аквазвайвал, тлуб юзурун лазим кьезвач, акси яз, аттагьият келдайла, «иллялагь» гафунал агакьайла, патахьдиз кьунвай кьалурдай тлуб хкажда ва вил адал вегьеда. Гьатта салам гудалди гьа икI аквазда.

Хайи югь кьейд ийидай ихтияр авани?

Ихьтин суал Сириядин шейх Рушди аль-Калам лугьудай чьехи алиmdir ганвай. Ада ихьтин жаваб гана: «Шукур хьуй Аллагьдиз ❁, салатни салам Адан Расулдиз ❁ хьуй. Мусурманриз гзаф кьадар суварар кьейд ийидай адет авач. Мусурманрин суварар – Кьурбандин сувар (Ид аль-Адгьа) ва Сив хуьнин сувар (Ид аль-Фитр) я.

Эгер хайи югь шадвал рикел хкун патал, кьиникь мукьва жезвайди фикирдиз хкун патал, чун чьехи жезвайди акун патал ва я феи умуьрдикай тарс хкудун патал, гьакни мукьва-кьиливилдин алакьаяр кьели авун патал яз хьайитла, кьейд ийидай ихтияр ава.

Нагагь и межлисдиз садбуруз эвер ганваз, масабуруз ганвачиз хьайитла ва я итимарни дишегьлийр какахь-наваз хьайитла, гьарам тир манияр ягьиз ва кьуьлер ийиз хьайитла, са шакни алачиз, ихьтин межлис кьейд ийидай ихтияр авач, ам Аллагьдин ❁ ажугь кьезвай межлис я.

Пирелай гьикI элкьведа? Анлай шейэр хкидай ихтияр авани? Пирел гьи юкьуз фейитла хьсан я?

Сад лагьайди, идалай виликни чна газетда кььенай хьи, пирелай элкьведай ихтияр гьич авач. Ам и мукьвара акьатнавай гьарам тир члуру адет я. Шариатдин гьич са ктабдини пирелай элкьун меслят кьалурзавач, акси яз, и амал авун гьарам я лугьузва. Суал фейила, ихьтин салам гана «Ас-саламу алайкум дара кьавмин муьминина ва инна инша-Аллагьу бикум ляхикьун» (Ислягьвал хьуй кьез муьминрин кьвалин агьалияр, чунни, Аллагьди ❁ гайитла, куь кьилив хкведа) ва кьибледиз далу гана, кучуднавайдаз чин гана акьвазун меслят кьалурзава. Ахпа пирен гьурметдай тлалабунар ийида.

Кьвед лагьайди, пирелай накьвар ва я кьванер хкидай ихтияр авач, анжах анал паяй садакьаяр кьвализ хкун кьадагьа туш.

Пуд лагьайди, пирел фин хемис йикьан няниз, жуьмя юкьуз ва киш йикьан экуьниз меслят кьалурзава. Гьатта Ибн Гьажар Гьайтамиди гьар йикьан экуьнахьни нянихь кьейибурал кьил члугун, зикир-дуьа кьелун меслят кьалурнавай амал тирди тестикьарзава. Ихьтин мумкинвал авачиз хьайитла, гьи юкьуз фейитлани жеда. Пирел ва я суарал физвай инсанри, иллаки дишегьлийри эдебар хуьн лазим я: гьижабар алукиз жезвачтла, яргьи перемар ва кьилел шалар алукирай. Пирел атайла, эдебар хуьн тавуртла, хий-ирдилай пара зарар жеда («Шарху-ль-Мугьаззаб»).

Салафитар вужар я?

Салафитар (салафийун) гьижрадин эвел пуд асирда яшамииш хьайи алимар ва абуруз табий жезвай мусурманар я. Алжирда яшамииш жезвай алай вахтунин чьехи алим Бурубиди лагына:

«Исятда акьатнавай, чеб салафитар я лугьузвай жегьилар гьакьикьатда салафитар туш, вучиз лагьайтла абур гьижрадин эвел пуд асирда хьайи алиmdir табий жезвач, мазгьабар инкар ийизва, акси яз, абур ягьалмиш хьанвай Ибн Таймийдиз ва Ибн Абдулвагьгабаз табий жезва. Гьакьикьи салафитар гьижрадин эвел пуд асирда яшамииш хьайи имам Абу Гьанифадиз, Маликаз, аш-Шафиидиз ва Агьмадаз, яни кьуд мазгьабдикай садаз табий жезвай мусурманар я».

Сажда ийидай вахтунда сифте метлер эцигдайни я тахьайтла гилер?

Имам аш-Шафии мазгьабдин алиmdir, гьа жергедай яз имам ан-Нававидини сажда ийидайла эвел метлер ва ахпа гилер эцигун меслят кьалурзава («Хлашият 'аля тухфат»).

ДАГЕСТАНСКИЙ ИСЛАМСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ И МЕДРЕСЕ ИМЕНИ ШЕЙХА МУХАММАД-АРИФА

Объявляют прием абитуриентов на очередной 2012/ 13 учебный год

Обучение предназначено для получения целостных знаний о религии и подготовки специалистов со средним и высшим профессиональным религиозным образованием.

ПРОДОЛЖИТЕЛЬНОСТЬ ОБУЧЕНИЯ:

- ✓ в Дагестанском исламском университете – 5 лет.
- ✓ в медресе – 3 года.

В университет принимаются юноши и девушки, имеющие среднее полное общее образование, в медресе – имеющие основное общее образование.

ПЕРЕЧЕНЬ ДОКУМЕНТОВ:

- ✓ нотариальная копия документа об образовании;
- ✓ копия паспорта;
- ✓ фотокарточки размером 3x4 в количестве пяти штук;
- ✓ медицинская справка Ф 086;
- ✓ прививочный сертификат Ф 156/у-93;
- ✓ рекомендация от преподавателя религиозного обучения либо от руководителя мечети (имам), расположенной по месту жительства абитуриента.

Студентам из Южного Дагестана за отличную успеваемость выплачивается стипендия в размере – 1000 р; за хорошую – 500 р.

Прием документов с 1 июня по 18 августа.

г. Махачкала, ул. Дахадаева, 136

Наш адрес: тел.: 8 (964) 001 81 55
8 (988) 771 59 55

КапI ийидайла ният урус члалалди ийидай ихтияр авани?

Кпуниз гьахьдайвал ийизвай ният гьи члалал хьайитлани ийидай ихтияр ава, анжах чпин мана течизвай гафар лугьуналди ният ийидай ихтияр авач. Амма кпунин кьене кьелзавай гафар, дуьаяр араб члалалай гьейри маса члалалалди кьелайтла, ам члур жеда («Фатху-ль-Муин»).

Кпларин вахтар

Август

югь	Пакаман Ас-СубхI	Рагь эькечI-завай вахт	Нисинин Аз-Зугьр	Рагьдандин Аль-гIаср	Гьетрен Аль-Магьриб	Месин Аль-гIишаь
1	3:37	5:36	12:55	16:52	20:14	21:58
2	3:39	5:37	12:55	16:52	20:13	21:56
4	3:43	5:40	12:55	16:51	20:10	21:53
6	3:47	5:43	12:55	16:50	20:07	21:50
8	3:50	5:45	12:55	16:50	20:05	21:47
10	3:52	5:47	12:54	16:48	20:03	21:42
12	3:55	5:49	12:54	16:47	20:00	21:39
14	3:58	5:50	12:54	16:46	19:58	21:35
16	4:01	5:52	12:53	16:44	19:55	21:30
18	4:05	5:54	12:53	16:43	19:52	21:27
20	4:08	5:56	12:52	16:41	19:48	21:22
22	4:12	5:59	12:52	16:40	19:45	21:18
24	4:14	6:00	12:51	16:38	19:43	21:15
26	4:18	6:02	12:51	16:36	19:39	21:11
28	4:21	6:04	12:50	16:34	19:36	21:06
30	4:25	6:07	12:50	16:33	19:33	21:02

Кпларин вахтар

Сентябрь

югь	Пакаман Ас-СубхI	Рагь эькечI-завай вахт	Нисинин Аз-Зугьр	Рагьдандин Аль-гIаср	Гьетрен Аль-Магьриб	Месин Аль-гIишаь
1	4:27	6:08	12:49	16:31	19:30	20:59
2	4:29	6:10	12:49	16:30	19:28	20:57
4	4:32	6:12	12:48	16:28	19:25	20:54
6	4:34	6:14	12:47	16:26	19:21	20:50
8	4:37	6:16	12:47	16:24	19:17	20:46
10	4:40	6:16	12:46	16:22	19:14	20:42
12	4:43	6:18	12:46	16:20	19:10	20:37
14	4:46	6:21	12:45	16:17	19:06	20:32
16	4:49	6:24	12:44	16:15	19:02	20:27
18	4:51	6:26	12:43	16:12	18:58	20:24
20	4:53	6:30	12:42	16:09	18:54	20:20
22	4:56	6:32	12:42	16:08	18:52	20:16
24	4:58	6:34	12:41	16:05	18:48	20:13
26	5:01	6:36	12:40	16:02	18:44	20:09
28	5:03	6:39	12:40	16:00	18:41	20:06
30	5:05	6:41	12:39	16:57	18:31	20:02

Гьурметлу газет кьелзавайбур!
Гила куь суалар, теклифар редакциядиз SMS-рин куьмекдалди 8 963 411 54 24 нумрадиз ракуьриз жедайди чна куь рикел хкизва. Куь суалриз жавабар чна газетдин чинриз гуда.